

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

XLIII. letnik št. 6 september 1960

Foto R. Čenčič

NAŠA SRNJAD JE BOLNA!

Peter Dobrila

V drugi polovici junija 1953 sta bila odstreljena v lovišču LD Tomišelj dva srnjaka pri katerih je že njuna zunanost pričala, da zdravstveno stanje ni v redu. Na koži s kratko letno dlako so še vedno visele krpe dolge zimske dlake. Srnjaka sta težko sopla in od časa do časa tudi kašljala. Pri iztrebljenju in laičnem pregledu drobovine se je ugotovilo, da so pljuča obeh srnjakov obložena z rožnato belimi mehurčki, ovalne in okrogle oblike, do velikosti enodinarskega kovanca. Pri prerezu takega mehurčka, se je iz njega pocedila vodi podobna tekočina, v kateri je bila živa, približno 1 cm dolga črna, črvičku podobna živalca. Ta pojav na pljučih srnjakov me je močno zanimal, zato sem na lastno pobudo poslal pljuča srnjaka, ki sem ga sam uplenil, na veterinarski pregled s prošnjo, da bi tamkaj ugotovili vrsto bolezni, ki se je pojavila na pljučih naše srnjadi.

Izvid veterinarske preiskave se je kratko glasil: »Pri pregledu prinešenih pljuč srnjaka, je bilo ugotovljeno, da so le-ta napadena od pljučnega zajedavca.«

Istega leta je padlo v omenjenem lovišču še nekaj, ravno tako na pljučih bolnih srnjakov. Dne 18. julija 1954. sem uplenil v lovišču Dobrova pri Ljubljani srnjaka, katerega pljuča so bila napadena od zajedavcev prav tako, kakor oni pod Krimom.

O tej bolezni, ki je napadla našo srnjad, sem se večkrat pogovarjal z lovci iz sosednjih in drugih družin z namenom, da bi ugotovil, če pljučni zajedavci napadajo srnjad tudi drugod. Pri tem sem vedno in povsod dobil zanikalni odgovor, ki me je po eni strani tolažil zato, ker sem imel občutek, da se ta bolezen ne širi, po drugi strani pa sem se bal, da morda lovci tej bolezni še niso posvetili dovolj pozornosti in da jo prav zaradi tega morda še ne poznajo, oziroma, da jo iz nerazumljivega vzroka celo prikrivajo.

Tudi srnjadi, ki jo spomladi slučajno najdejo lovci, kmetje, drvarji, pastirji, gobarji in drugi, morda že v razpadajočem ali razpadlem stanju, se doslej žal ni posvetila zadostna pozornost. Pri ugotavljanju vzroka smrti, smo navadno slišali isto diagnozo: srnjad je spomladi prišla na zeleno pašo, obolela za drisko in poginila. S takimi splošnimi trditvami pa se nikakor ne bi smeli zadovoljiti zlasti ne, če se o najdeni poginuli srnjadi prej nismo posvetovali z veterinarjem.

V lovišču LD Dobrova pri Ljubljani, ki obsega nekaj nad 3500 hektarov hribskega lovišča, so našli do meseca julija t. l. že nad 30 poginule srnjadi, nekaj kosov, ki so nosili vidne znake bolezni, pa je bilo odstreljenih. Neko srno, naj-

deno, ko se je v zadnjih zdihljajih borila s smrtjo in pljuča odstreljenega bolnega srnjaka, je gospodar LD Dobrova dostavil Veterinarskemu zavodu Slovenije v pregled s prošnjo, da se ugotovi povzročitelja bolezni, ki je napadla našo srnjad. Odgovor VZS se je glasil:

»Javljamo Vam, da smo pataloško anatomsko ugotovili na srni splošno atrofijo (mršavost), akutni kataralni ambomasitis, akutni kataralni enteritis in hiperplastični tumor na vranici.

Parazitološko pa smo ugotovili močno invazijo TRICHOSTRONGYLIDOV, bakteriološko E. coli.

Primarni vzrok vidnega obolenja je po vsej verjetnosti trichostrongyloza.«

Zapisnik veterinarske postaje Dobrova pri Ljubljani, z dne 2. VII. 1960 pa med drugim navaja:

»Pri selekciji pljuč so bili ugotovljeni pljučni črvi, ki povzročajo bronhialne spremembe z otežkočenim dihanjem in kašljem. Taka žival (srnjad) nima več pogojev za življenje v prosti naravi in postane prej ali slej lahek plen grabežljivcev ali pa pogine. Zato je odstrel tako obolele srnjadi utemeljen.«

Pri skrbnem opazovanju srnjadi v različnih predelih lovišča se je ugotovilo, da pljučni zajedavci — trichostrongylidi — vdirajo prvenstveno v pljuča še mlade in neodporne srnjadi v prvem letu starosti, ki se zadržuje v nižinskih predelih, medtem ko ta parazit doslej še ni napadel srnjadi, ki stalno živi v višjih legah lovišča Dobrova.

Vdor parazitov v pljuča srnjadi, ki živi v nižinskih predelih, mi vsiljuje vprašanje: ali se niso morda v teh predelih pojavili diktio-kauloziti, ki ogrožajo ponekod govejo živino in potujejo po isti poti v pljuča in tamkaj povzročajo enako razdejanje kakor trichostrongylidi? Ker niti še ne vemo, od kod so prišli, niti kam in do kod gre okužba, ki že — lahko rečem — množično uničuje našo srnjad in povzroča v lovskem gospodarstvu neprecenljivo škodo, je nujno, da takoj in brez odlašanja z vso resnostjo pričnemo z zatiranjem, do uničenja tega nevarnega škodljivca. Pri tem bi morali seveda brezpogojno sodelovati vsi, ki jim je srnjad pri srcu, zlasti oni, ki jim je ta naša najlepša divjad izročena v gojitev in varstvo.

Boj, ki ga moramo napovedati temu pljučnemu zajedavcu, bo težak in dolgotrajen. Terjal bo od vsakega lovca celega človeka, zlasti tedaj, ko bo moral v to poseči s puško in odstreliti res-

bolne živali, neglede na lovopust, spol in starost srnjadi. Puška pa naj bi spregovorila le v rokah vestnega in preizkušnega lovca. Odstrel bolne srnjadi naj bi se vršil po predhodnem opazovanju srnjadi na zalazu ali preži. V ta namen organizirani tihi pogoni pa niso priporočljivi, ker bi pred gonjači tekla predvsem zdrava srnjad, medtem ko bi se bolna enostavno prikrila. Razen tega pa zdravstveno stanje bežeče srnjadi ni mogoče pravilno oceniti.

Vsak odstreljen kos srnjadi pa bi moral pregledati veterinar, da bi preprečili zlorabo.

Pljučni zajedavec je trdoživ zajedavec. Zato ni dovolj če v lovišču najdeno poginulo srnjad zgolj pokopljemo, ker s pokopom parazitov nismo uničili. Nasprotno, pripravili smo jim le idealno

gojišče, od koder bodo le močnejše napadli žrtve. Zato menim, bi bilo treba, da najdene kadavre na mestu najdbe polijemo s tekočim gorivom (bencin, nafta itd.) in sežgemo.

Pojav pljučnega zajedavca pri srnjadi, ni zadeva posameznika, niti posamezne lovske družine, temveč zadeva skupnosti, nas vseh. Seveda zatirati tega škodljivca, brez pomoči z nasveti in sredstvi veterinarskih strokovnjakov ne bomo temu kos.

Pljučnega zajedavca pri srnjadi v lovišču LD Dobrova pri Ljubljani, sem navedel kot primer iz lastne skušnje. S tem pa še ni rečeno, da ta parazit ne uničuje srnjadi tudi v sosednjih in drugih loviščih. Zato je nujno, da organiziramo skupno borbo, brez odlašanja.

Lovsko tovarištvo

Anton Vodenov

V petnajstih letih zelene bratovščine sem neshetokrat slišal izraz »lovsko tovarištvo«. Ta izraz se tolikokrat pojavlja, najsibo na družinskih posvetih, ali na brakadah. Pa tudi na zadnjem občnem zboru LZ Trbovlje se je večkrat ponovil in tudi malo obširneje razlagal kot sem slišal kdajkoli doslej. Večkrat zapažam, da si lovci različno tolmačijo to lovsko tovarištvo, zato bi rad v našem glasilu to temo malo obširneje obravnaval.

Iz raznih poročil na občnih zborih ali na družinskih posvetih je videti, da je med lovci dvoje vrst lovskega tovarištva. Prvo, ki je menda najmočnejše, je v prid lovcem kot takim, lovski organizaciji pa v škodo, drugo pa, ki je slabotnejše, pa je v prid vsem.

Na nekem občnem zboru letos sem slišal, da so naši varnostni organi pri nekem lovcu v hribovski vasi slučajno odkrili kar 14 srnjakovih trofej, za katere pa tista lovska družina ni vedela, da so bili odstreljeni. Ker sem tudi slišal, da je v soseščini tega lovca, če ga moremo sploh tako imenovati, prebival še drug lovec, ki ni nikdar nič opazil ali slišal strelav, in če pomislimo, da je možno, da je poleg teh 14 srnjakov mogoče še padlo tudi precej srn, morda še kak dolgouhec, tega skoraj ne moremo verjeti. Zato se nujno pojavlja sum, da je med tema dvema »lovcema« vladalo lovsko tovarištvo prve vrste, to je tisto, ki je v korist lovcu in v škodo lovski organizaciji.

Po logični razmisli, bi si pošten lovec razlagal tako, da je ta drugi lovec iz samega lovskega tovarištva zatislil oči in ušesa, ker je bil mnenja, da je tako pač najbolje, da ne skali složnega lovskega tovarištva. Zlasti še, ker je prepričan, da tudi oni prvi tega ne bi storil, če bi se morda

slučajno tudi sam kdaj spozabil in kaj malega odstrelil. S tem bi le nekako uravnesil to plenjenje v svojo korist, brez kake bojzani za kršenje lovskega tovarištva od druge strani. Če je še po drugih hribovskih vaseh doma tako lovsko tovarištvo, si lahko razlagamo, zakaj zginja divjad po naših loviščih, ko iščemo vsepovsod drugje.

Če bi ta lovec poznal ono drugo in pravo lovsko tovarištvo, ne bi smel zatiskati oči in ušes, ampak bi moral kot pravi lovec zaradi pravega lovskega tovarištva storiti svojo dolžnost. Kakor se ne sme ustrašiti divjega prašiča in ga pogumno položi na ščetino, tako bi moral položiti na ščetino tudi takega domačega packa. Tudi ta je nezaščiten kakor divji prašič in je nepošteno in nelovsko, če bi ga ščitili na podlagi lažnega lovskega tovarištva.

To je zgolj primer, kako se lahko popači lovsko tovarištvo. Ker nisem podrobneje raziskoval zadeve, ne morem trditi, da je bilo v tem primeru vse tako, vendar pa je po naših lovskih skušnjah tako stanje nemogoče. Zato čimprej proč s takim lovskim tovarištvom.

Kakšno pa je ono pravo lovsko tovarištvo? Zgoraj sem ga že nakazal in mislim, da mi ga ni treba podrobneje razlagati. Rečem pa: Vsak pravi lovec ima plemenito lovsko srce in tega vprašaj! V vsakem primeru boš dobil pravilen odgovor. Mimo tega pa beri našo lovsko literaturo in upoštevaj navodila naših lovskih organizacij in nikdar ne boš zamenjal lovskega tovarištva.

Vem pa, ker sem sam doživljal, da so v naših vrstah člani, ki pravilno pojmujejo in tudi izkazujejo pravo lovsko tovarištvo. Ko je moje življenje viselo na lasu, si nista nič pomišljala dva

moja lovska tovariša in sta prihitela v bolnico in mi s svojo krvjo rešila življenje ter dala svojo kri za rešitev. Vem pa tudi, da je bilo pripravljenih še več mojih tovarišev, ki bi v primeru potrebe storili isto.

To je primer plemenitega lovskega tovarištva. To pa nam tudi dokazuje, da je naša lovska

vzgoja na pravi poti. Ako bomo šli po tej poti naprej, bomo vzgojili lovce, ki bodo vredni zupanja naše socialistične skupnosti, ki nam je zaupala upravljanje naših lovišč in divjadi.

Ako bodo te misli našle pravičen odmev pri naših lovcih, sem prepričan, da bo med drugim to lep program lovske družine — vzgoja lovca.

C₂H₅OH...

Doc. dr. I. Bonač

Bolj kot kemično formulo v naslovu poznajo in tudi cenijo široke množice v obliki pester vrste alkoholnih pijač. Njih bistvena, učinkujoča sestavina je v naslovu označena organska spojina — etilni alkohol in še neke snovi kot buket (aroma), patoka (višji alkoholni »fuzel«), ekstrakt. Vprašanjem alkoholizma so bile posvečene že mnoge razprave in predavanja, da so naši ljudje z različnih vidikov lahko spoznali neizmerno ekonomsko, kulturno in zdravstveno škodo, ki jo zaradi tega zla trpe sedanje generacije in bodo trpele tudi bodoče. Primeri iz vsakdanje medicinske in sodnomedicinske prakse kažejo, da premnogi ne poznajo učinka in nevarnosti alkohola ter brez pameti ogrožajo sami sebe in druge ljudi. Lovsko življenje je sicer najbolj naravno in zdravo, utrjuje telo in duha, neredko pa zavaja veselo družčino in posameznike v nezumno uživanje alkohola ter drugih mamil in dobrin, ki utegnejo ljudem po nepotrebnem povzročati vsestransko škodo. Zato ne bo napak, če spregovorimo v »Lovcu« o tem resnem vprašanju.

Človek današnje civilizacije in kulture ima brez dvoma vse pogoje za dolgo, zdravo in uspešno življenje. Pred nekako 120 leti je naš pesnik Prešeren še upravičeno zapisal: »Dolgost življenja našega je kratka...« in v romanih te dobe je kdaj pa kdaj nastopil kak »dobro ohranjen petdesetletnik, sivolas, z drsajočim korakom...« V teh borih desetletjih dvajsetega veka pa se je močno znižala splošna umrljivost, zlasti otroška, spričo velikega zboljšanja ekonomskih, socialnih, kulturnih in higienskih razmer. Spomnimo se le na ogromen napredek medicinske vede, na sodobna diagnostična in terapevtska sredstva, razvoj operacijske tehnike, uspešno zatiranje nevarnih epidemskih bolezni, čudovite uspehe sulfonamidov, antibiotikov ipd. Dejstvo je, da se je verjetna doba doživetja, ki je znašala pred 100 leti komaj 40 let dvignila pri nas že na 60 let za moške in na 65 let za ženske (v nekih državah celo na 65 do 70 let in več). Kljub racionalnim ukrepom in danim možnostim za dolgo, zdravo in uspešno življenje pa se današnji ljudje po večini ne morejo upreti škodljivostim, ki jih

ustvarja prav sodobni način življenja; le-te nam povzročajo psihofizično neodpornost in slabost, razne degeneracije, skratka »bolezni civilizacije in domestikacije«. Statistike zdravstvenih ustanov kažejo, da si ljudje sicer nabirajo leta, hkrati pa (največ po lastni krivdi) tudi mnoge slabosti in bolezni. Nasploh opazujejo, da se povečuje obolenost ljudi in mnoge inozemske statistike kažejo, kako pada število za delo sposobnih ljudi. Saj se pri mnogih že s starostjo 40 do 50 let vse bolj kaže pešanje fizične in psihične zmogljivosti. Tudi pri nas vidimo, da so v teh obdobjih močno razširjene kronične bolezni, ki seveda določajo strukturo umrljivosti prebivalstva. Po l. 1936, so tako prišle na prvo mesto med vzroki umiranja razne bolezni srca in ožilja — arterioskleroza, srčna in možganska kap, povečani krvni pritisk, revmatična obolenja srca in srčna napaka. Slede jim novotvorbe, pa tudi (razen nesreč) bolezni, ki so nastale spričo resnih okvar na važnih organskih sistemih, kot so jetra, ledvice, živčevje. Podobno plesalcem na vrvi koleba dobršen del ljudi že po 50. letu starosti med zdravjem in boleznijo. Kateri so globlji vzroki temu pojavu?

Raziskovalci naštevajo vse mogoče vzroke: prehitri, nervozni ritem sodobnega življenja, poklicno obremenitev — brez zadostnega počitka, nepravilne (konfliktne) odnose med ljudmi, premalo sproščanja in gibanja v prosti naravi, na svežem zraku in soncu, slabo sestavljena ali preobilna hrana (maščobe, meso!) pa tudi huda pretiravanja v raznih užitkih, torej zloraba alkohola, nikotina, kofeina ipd. V civiliziranih pokrajinah si prav gotovo več ljudi izkoplje grob zaradi nezmernosti kot zaradi pomanjkanja. Arterioskleroza ni neizbežna pojava starosti temveč bolezni, ki se lahko začne že v zgodnjih letih. V krvi sami in stenah ožilja se nabirajo maščobne snovi in na teh mestih se pozneje nalagajo apnenčaste plošče, kar otežkoča oskrbo važnih organov s svežo krvjo in vodi do resnih okvar. Vse pogostneje vidimo hude, tudi smrtonosne okvare srca in ožilja pri ljudeh v dobi polne zrelosti. Žalostno pa je, da začno ljudje misliti na zdravje šele tedaj, ko se že kažejo

znaki resne bolezni! Le redki so tedaj pripravljene spremeniti svoj naravni in nezdravi način življenja, pa si po lagodni poti skušajo pomagati zoper razne psihofizične težave, vse večjo nerovo, nespečnost, utrujenost, z vse večjo uporabo »zdravil«, pa alkohola, nikotina, kofeina ipd., kar jim seveda vse bolj škoduje. Težko je priti iz začaranega kroga!

Razumni ljudje zato visoko cenijo profilakso, se pravi zmerno, naravno in higiensko življenje, ki nam ustvarja rezerve zdravja in delovne kapacitete tudi za prijetno in uspešno življenje v starosti. Temu cilju služi poleg racionalne prehrane in zmernosti v užitek sistematična telesna vzgoja v letih mladosti, pozneje pa redni, rekreativni šport v prosti naravi. Tako udeleževanje zmanjšuje količino nevarnih maščob v krvi in ožilju ter preprečuje hujše sklerotične spremembe, prezgodnje staranje in opešanje.

Lovski šport vodi že množice ljudi v vsakem letnem času v okrilje narave, kjer slede — često v napornih pohodih, skritim potem divjadi. Pravo lovsko športno udeleževanje je nedvomno idealno sredstvo za uspešno utrjevanje in rekreacijo, če ne bi prišla v program prepogostna zloraba kemičnega strupa z obrazcem s (formulo) C_2H_5OH . Vesele družbe in krokarije, tudi pogostna okrepčevanja z žganjem na dolgih ali težkih poteh in na stojiščih, kjer oprezujemo za divjadjo, sčasoma lahko škodijo organizmu. Lahko pa alkohol tudi sproži nenadne nesreče ali resne okvare zdravja, zlasti če upoštevamo hude telesne napore, ki jih zahteva ravno ta zvrst športa. Ustavimo se torej malo pri alkoholu in njegovih učinkih!

Alkoholne pijače v raznih oblikah so znane in visoko cenjene po vsem svetu in naivno ali namerno se jim pripisujejo celo neresnični učinki. Preradi pa pozabljam, kar medicinska znanost ve povedati o tem strupu. Mnogim služi kot živilo (pivo = tekoči kruh), ali za povečanje fizične in psihične zmogljivosti, za zboljšanje prebave, za poživitev in animiranje družbe, pa tudi za osebno pomirjenje, pozabo, omamo in uspavanje. Alkoholnim pijačam gre res neka energetska, kalorična vrednost. Vsak gram alkohola da v presnovi 7 velikih kalorij ($\frac{3}{4}$ l vina z 10 stopnjami alkohola ustvari torej 418 alkoholnih kalorij kot pribl. 100 g sladkorja). Alkoholne kalorije pa so drage in tudi niso direktno gorivo ali pogonska snov telesa. Alkohol le zgori namesto sladkornih in maščobnih snovi, pa s tem prihrani telesu uporabo le-teh hranilnih snovi. Človek se, kot vemo, ob zadostni prehrani, začenja debeliti zaradi alkohola, nedelavnosti in lenarjenja. Debelost je pa mati vseh nadlog.

Marsikdo žal sprejema pitje kot slast in mu nudi psihofizično ugodje. Pod vplivom pivske družbe ali spričo nekih notranjih napetosti vse bolj zapada v kroničen alkoholizem. Redno už-

vanje alkohola (zlasti slabo vino in žganje) sčasoma izzove toksične okvare celic, tkiv in organov: maščobne degeneracije važnih organov, zlasti srca in ožilja, kronični katar žrela, požiralnika in želodca (»jutranje bruhanje«), razjede in pozneje morda celo rakave tvorbe v želodcu, tudi skrčenje — cirozo jeter in ledvic. Telesna odpornost pada, zato so pri alkoholikih pogostne bolezni dihal, zlasti tuberkuloza in pljučnica, slabo prenašajo narkozo in često podležejo tudi lažjim operativnim posegom. Pogostne so okvare na živčevju. Včasih je prvi znak alkoholne bolezni hudo živčno vnetje (polynevritis), delovna sposobnost peša, slede motnje osebnosti (asocialnost) in moralno propadanje (venerične okužbe, razpad družinskega življenja, celo kriminalna dejanja). Znane so tudi resne alkoholne psihoze (n. pr. delirium tremens), kar je upropastilo že mnoge kvalitetne ljudi.

Alkohol tudi direktno ubija. Znane so hitre smrti pri brezumnih pivskih stavah. Koncentracija 4 do 6 g alkohola na 1 liter krvi (torej zavžitje okrog 3 l vina z 10 maligani ali $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ l 40 % žganja) pivcu paralizira dihalni center. Ubijajo pa tudi manjše količine. V alkoholnem vzbujenju lahko pri nekem naporu počasi sklerozirana žila v možganih ali v srčni mišici ali pa se vinjeni v narkotičnem stanju zaduši z lastnimi izbljuvki, obleži in utone celo v plitvi vodi. Turisti, lovci, zimski smučarji morajo dobro vedeti, da je človek pod vplivom alkohola, hudo neodporen proti soparni vročini in proti mrazu. Kaj hitro lahko nastopijo motnje v regulaciji telesne toplote, ki se kažejo kot življenjsko nevarna vročinska kap ozir. kot hude okvare zaradi mraza. Alkohol namreč razširja žilje na periferiji telesa in za kratek čas povzroči varljivi občutek telesne toplote, ki se pa razumljivo skozi vročo kožo hitreje izgublja iz telesa. Alkoholnemu vzdraženju sledi redno večja izčrpanost, opoj in zaspanost: »Kratek počitek v snegu« je že marsikoga zazibal v večni sen! Smrtonosna ohladitev lahko nastopi celo pri temp. nad 0° C, namreč ob vetrovnem in vlažnem vremenu. Zadostuje, da pri takem ohlajevanju pade temperatura notranjih važnih organov (temperatura »jedra«) od 37 na 30° C, pa je človek že nezavesten in v smrtni nevarnosti. Komaj ugotovimo v njem še rahle znake življenja in reši ga samo hitra, pravilna pomoč. Velja torej, da za borbo proti mrazu in izčrpanosti ne uporabljamo alkohola, temveč krepko telesno kondicijo (training), racionalno prehrano, zaščitna oblačila ipd. Fiziologi so ponovno dokazali, da alkohol ne more služiti kot hrana mišičju in da ne zboljšuje delovne zmogljivosti. Ravno narobe, splošna sposobnost človeka pod alkoholom, postopno pada. Pri narnih pohodih so redno najprej odpovedali vojaki pod vplivom alkohola. V Kielu so imeli pohod preko 100 km; od abstinentov jih je 92 % dospelo na cilj, od ostalih »z alkoholom« le 46 %.

Slabe športne uspehe, hudo izčrpanost in narporno dihanje, so videli tudi pri alpinistih ter pri tekačih na srednje in dolge proge.

V dobi tehnične civilizacije, ki je množicam dala v roke hitra prometna sredstva, sploh mehanizacijo, so postala posebno važna lahna, začetna, še prikrita stanja vinjenosti. V tem stanju ima človek v krvi komaj 0,5–1% alkohola, se pravi 0,5–1 gram alkohola na liter krvi, kar nastopi nekako v eni uri po zavžitju $\frac{1}{3}$ do 1 litra vina ali 2 dl žganja (4 mali kozarčki)! Človek v tem stanju postane že močno agilen, hkrati objestno brezskrben, pa nesposoben za bistro razsojanje in hitre refleksne reakcije. Današnja tehnična sredstva in brzine pa ravno zahtevajo bistro glavo, popolno obvladanje telesa in duha, zanesljive reflekse. Nič čudnega, da 40 do 50% prometnih nezgod zakrivi človek pod vplivom alkohola. Tudi lovski šport zahteva sposobnega in treznega, skratka celega človeka. Priprava za strel zahteva vso pozornost in preudarnost.

Lovca se mora s popolnim obvladanjem, pa z naostrenimi čutili in bistrim duhom docela posvetiti okolju, kjer utegne vsak trenutek naleteti na žival ali na človeka! Ko so Švedi opremili armado z brzostrelnim orožjem, so eksperimentalno ugotovili izredno škodljivost alkohola. Razmerje zgrešenih strel pod vplivom alkohola in v treznem stanju je bilo 27 : 7. Večina slabih strelcev pod alkoholom je bila razen tega prepričana, da so boljše streljali. Prav pri orožju je vselej potrebna previdnost. Prvi pogoj za to pa je popolna treznost in zbranost!

Trezen poudarek nas privede k zaključku, da ima človek prav glede alkohola v lastnih rokah svojo usodo, zdravje, delovno sposobnost in pogoje za dolgo, lepo življenje. Lepi lovski šport naj ostane dragoceno razvedrilo in rekreacijsko sredstvo, ki bo množicam treznih ljudi tja v pozna leta obvarovalo mladostno zdravje, čilost in svežost. To je pa temelj naše blaginje, sreče in zadovoljstva.

Foto R. Cenčič

JEREB

Ing. Vlado Jenko

Kljub temu, da so bili napisani že številni članki o gozdnem jerebu, razni doživljaji na tega pogumnega petelinčka, bo vendar lovec-jerebar vedno znova z užitkom prebral kjerkoli bo našel kakšno napisano besedo o gozdnem jerebu. Lovec-jerebar doživi pri lovu na gozdnega jereba toliko zanimivih in različnih dogodkov, ki jih je vredno zapisati in pri tem odkrivati njegove muhaste navade.

Ne morem trditi, da so med nami relativno številni lovci, ki se izživljajo na tem lovu. Veliko je lovskih družin, ki imajo v svojih loviščih lep stalež gozdnih jerebov, pa imajo v svojih vrstah le enega ali dva jerebarja, pretežna večina ostalih pa jereba v naravi še ni videla. Mislim, da sedanji stalež gozdnih jerebov, predvsem pa sam način tega lova tudi ne bi dopuščala, da bi vsi lovci brez nekega reda lovili po vsem lovišču. Praviloma en revir prenese le enega jerebarja, ki morebiti lahko vodi s seboj še drugega lovca. Če je pa več jerebarjev v enem revirju, je brezpogojno potrebno, da se medsebojno obveščajo o uspehih, neuspehih in vseh opažanjih pri lovu na jerebe, ker sicer ne bo imel nobeden uspeha. Klical boš na sigurnih mestih, pa ne bo jereba, ker ti ga je morda pred dnevi odnesel ali pa zapiskal drug lovec, pa te o tem ni obvestil.

O kakšnem drugem načinu lova na jereba kot na klic sploh ne govorim. Preveč plemenit, in preredit je jereb, pa tudi nikak lovski užitek ni, da bi ga streljal na primer, če ga slučajno srečam na gozdni poti ali mi ga pred cev spode gonjači ali pes na jesenskem lovu. Če bi uplenil jereba s kroglico iz risane cevi, flobertovke, bi imel večje zadoščenje, kakor če ga poderem s ploho šiber. Vse to je zadeva lovske etike, lovske pravičnosti, v veliki meri pa lovčeve spretnosti, o čemer naj razmisli vsak jerebar sam.

Pri nas je sedaj lov na gozdnega jereba dovoljen s 16. avgustom. Mladi petelinčki so tedaj večinoma še v kitah. Če kita slučajno ni prej razbita, ali če kak petelinček slučajno ni ločen od kite, boš ta čas težko dobil petelinčka pred cev. Če pa pride, boš videl njegov bledorumen podbradek za razliko od temno črnega, zametastega podbradka jereba, ki ga upleniš kasneje. Tak mlad petelinček bo prišel na klic ponavadi po tleh in brez glasov. Šele sredi septembra ali ko padajo prve slane, ko začne listje rumeneti in odpadati, je pravi čas za lov na gozdnega jereba. V toplih septembrskih dneh kliče v zgodnjih jutranjih in dopoldanskih urah, popoldne pa od 15 ali 16 ure do zahoda sonca. Vendar včasih, predvsem pa v mrzlih dneh, tudi med opoldanskimi urami poskusi privabiti jereba. Če je močan veter in listje močno odpada,

verjetno lov ne bo uspešen. Če po daljšem deževnem in vetrovnem vremenu nastopi jasno in mirno vreme, pristajajo jerebi na klic skoraj sigurno. Stari jerebar Pero iz Brežic pravi, da je dneve za jerebji lov določal po obnašanju domačih kur. Kadar so se te živahno pasle, so bili tudi jerebi živahni in je imel vedno uspeh. Manjše plohe in nevihte niso nikake ovire za ta lov. Pred leti sem uplenil na klic jereba pod košato jelko v Bohorju, kamor sem se zatekel pred hudo ploho in nevihto. Kar velja za lov na ostalo divjad, da bodi lovčeva obleka čim bolj prilagajoča se barvam narave, velja pri lovu na jereba še posebej. Predvsem ne hodi na jerebji lov v težko okovanih čevljih, s katerimi je nemogoča brezslisna hoja.

Najobičajni jerebji klic »ci-cicercici-cui« lahko slišiš v jerebji loviščih vse leto, najbolj pogosto in živahno pa v jeseni. Mlad petelinček kliče često brez zadnjega »ci-cui«, star jereb pa rad ponovi en zlog (cui) ali dva (ci-cui) zadnja zloga kitice. Jereb kliče navadno na tleh ali na drevesu, redko v letu. Predvsem pomni, da ne kličejo vsi jerebi enako, kot tudi isti jereb ne vedno enako. Vse to je odvisno od starosti jereba, letne dobe in od drugih številnih okolnosti, v katerih se jereb oglašča. Njegov klic »ci-cicercici-cui« traja 2 do 3 sekunde. Tudi samica gozdnega jereba se oglašča podobno kot samec, le bolj s šušljajočim glasom. Njen glas pa še zdaleka ni tako odrezav, čist in presunjajoč kot samčev.

Da boš jereba kar najbolje oponašal, pojdi v šolo k samemu mojstru. S čestim zasliševanjem jerebov v naravi ti bodo njihovi klici in glasovi prešli v kri in meso. Ne bo ti nato težko za vajo pod vodstvom skušenega jerebarja, iz male koščene piščalke odpeti jerebovemu klicu podobne note. Nisem pa še slišal piskati dva jerebarja popolnoma enako, zato ne obupaj, če tvoj klic ni popolnoma enak mojstrovemu, saj tudi dva jereba ne pojeta enako.

Če si med letom spodil jerebe na nekih mestih, v jeseni ne boš veliko pomišljal, kam naj greš klicat. Jerebi ostanejo iz roda v rod in iz leta v leto na istih mestih, seveda če se zemljisčne razmere bistveno ne spremenijo. Za dan, ko si se namenil na jerebe, napraviš načrt obhoda. Obiščeš le glavna in znana mesta, kjer je navzočnost jerebov že prej ugotovljena. Jerebar bo pa doživel mnogo razočaranj, ko čestokrat na starih, znanih mestih ne bo našel jereba, na drugem nepričakovanem mestu ga bo pa spodil.

Izbira mesta, kjer kličeš zadosti zakrit in da imaš hkrati dober razgled, je nadvse važna. Ne kliči v goščah, kjer vidiš le kak meter pred seboj, niti na večjih čistinah, ker tja jereb ne bo prile-

tel ali prišel. Neugodno je tudi, če se ti jereb oglašja nekaj metrov od tebe v gostem praprotnju ali borovničevju, kamor je prišel po tleh, pa ga nikakor ne moreš videti. Izogibaj se torej takih mest in poskusi najti boljša.

Sicer pa je najboljši lov na jerebe v dvoje. Lovca sta na mestu, kjer kličeta, obrnjena s hrbtom drug proti drugemu. Na ta način obvladata celoten teren s puško in pogledom. Lahko se zgodi, da en lovec ne opazi takoj jereba ali ga presliši, v dvoje pa se to redko zgodi. Sploh moraš imeti za jerebji lov dober sluh in posluh: prvič, da se boš sploh naučil pravilno klicati, drugič, da se boš takoj orientiral iz katere strani prihaja jerebji klic ali njegov frfot.

Če sta dva lovca obrnjena vsak v svojo stran, bo ob priletu jereba eden lahko streljal brez večjega premikanja ali obračanja. Težavneje je, če je lovec sam. V tem primeru je najbolje, da kličeš zadosti zakrit, stoje. Stoje se boš najlaže obrnil, če ti jereb sede za hrbet. Tudi na lovskem stolčku se dá še dokaj neslišno obračati. Seveda je treba, preden pričneš klicati, vsaj delno očistiti tla od listja in dračja, da nogo lahko brezslušno prestaviš. Če že ni drugače, da kličeš sede na tleh, moraš takoj zavzeti takšno držo, da boš v njej vzdržal nepremično vsaj 10 minut. Često misli neizkušeni jerebar, da je že ugodno sedel, pa ga že po 2 ali 3 minutah tako vse boli ali mu otrpnejo noge, da se mora presesti in zavzeti drugo držo, kar pa seveda navadno ne gre brez šuma. Še bolj neprijetno pa je jerebarju, če se mu je jereb že javil, pa se mora presedati. Še enkrat poudarjam, da je izbira mesta, kjer boš klical, skoraj najvažnejša. Ne kliči, če nisi izbral dobrega mesta. Kesal se boš svoje površnosti, ko bo jereb pritekel ali priletel in te prej opazil kot ti njega.

Ko si zavzel najugodnejše mesto v predelu, kjer misliš, da je jereb, ne prični takoj klicati. Vsaj 5 minut počakaj, da se po tvojem prihodu vznemirjena okolica umiri. Svetoval bi, predvsem če kličeš zgodaj v jeseni, da sprva uporabiš klic mladega jereba. Klic ponovi vsaj petkrat v presledkih po nekaj sekund. Če ni odziva, počakaj kakih 5 minut in nato oponašaj starega jereba, kakih desetkrat, zopet v presledkih po nekaj sekund. Če še ni odziva, po 5 minutah lahko zopet ponoviš 5 do 10 klicev. Če ima piščalka pravilen glas, lahko privabiš jereba iz okolice najmanj 200 do 300 metrov. Če se ti jereb oglasi, zapiskaj morda še enkrat in nato za nekaj časa nehaj. Bolje je, da jereb išče tebe, kot ti njega. Sedaj glej, da te prihajajoči jereb ne opazi prej kot ti njega.

Naj te ne vznemiri srnjak, ali srna z mladščem, največkrat pa veverica — ki pridejo neredko iz radovednosti na jerebji klic. Pripravljen pa bodi s puško za takojšen strel na kuno, lisico, podlasico, divjo pa tudi domačo mačko, skobca ali kragulja, ker ta svojat nikdar ne opusti pri-

ložnosti za slasten grizljaj. Večkrat ko kličeš, se nabere po vejah polno sinic in drugih gozdnih ptičkov, ki se vsi glasno jeze na nevsakdanjega vsiljivca, pa tudi kak kos se bo ves jezen spreletel. Vse to ni najboljše dokaz za tvojo neopazno navzočnost ali tvoje pravilno klicanje. Vendar ne obupaj, ker to ni vedno znak neuspeha.

Če se jereb na klic odzove je v glavnem odvisno od krajevnih okoliščin, kako se ti bo približal. V breg bo ponavadi prišel po tleh, navzdol bo pa priletel. Če takoj po prvih klicih slišiš jereba, da se preleti, je to vsekakor dober znak in uspeh ni daleč. Če ti takrat jereb ne pride na strel, si bil nemiren, slabo skrit ali si slabo in neenako klical, ali kar si že bodi — ponavadi je tvoja krivda. Slab znak pa je, če se ti jereb kar naprej oglašja z istega mesta. Ponavadi tedaj jereba ne bo pred puško in imaš le brezplačno šolo v piskanju pri pravem mojstru. Takega jereba je najbolje pustiti in kdaj drugič zopet poskusiti. Lahko pa še poskusiš s šušljo, oziroma s številnimi klici samice, predvsem v oktobru, ko so jerebi že v parih ali da z ustnicami posnemaš v klobuk ali roke ropot jerebovega prhutanja. Stari jerebar Pero iz Brežic prikliče jereba samo z oponašanjem jerebovega prhutanja in pa šuma po listju, ki ga dela z roko, kakor da je jereb pristal na tleh. Med oponašanjem samice, kličeš tudi z oponašanjem samca, vendar tako, da so vsi klici enaki. Tu nimaš verjetno opravka z naivnim in zaletavim jerebom, pač pa z nezaupljivim in previdnim, ki te je morda opazil ali je slišal ob tvojem prihodu sumljive šume. Tvoj klic se mu nemara ne zdi najbolj domač in naraven, zlasti če je vsak klic drugačen, pa misli, da ga kar več tekmecev naenkrat izziva. Tako imenovani zapiskani jerebi so na pol priklicani, prevarani jerebi, ki so vabečega lovca opazili in zbežali, preden je spregovorila puška ter jerebi v revirjih, kjer se uče piskati začetniki. Vsi ti jerebi so prebrisanici in nezaupljiveži, ki jih ni blizu in se oglašajo le iz varne razdalje. Po mojem vsaj 80 % takih jerebov tisto sezono ne bo nihče zvalil pred cev.

Včasih se ti jereb ne bo niti oglasil, temveč bo prišel neslišno po tleh v tvojo neposredno bližino in obmiroval. Ko se po kakih 15 minutah premakneš za odhod, ti prhne izpod nog. Zato ostani po zadnjem klicu še vsaj 15 minut na mestu miren, mogoče se ti jereb le še prikaže. Tudi pri zapuščanju mesta, kjer si na videz brezuspešno klical, bodi iz istega razloga previden.

Nezaupljiv jereb tudi obide lovca tako, da pride po tleh iz povsem druge strani, kot se je s preleti oglašal.

Če jereb na klic prileti, sede navadno nizko na drevo ali na grm. Včasih sede tik nad glavo. Zato imej v eni cevi naboj s polovično mero šiber št. 10 ali 12, sicer boš jereba s stre-

lom na blizu spremenil v kepo neuporabnega mesa. Če jereb pristane na tleh, je to vedno v bližini kake gošče, grmovja ali kaj podobnega, da se lahko takoj pri najmanjšem šumu skrije. Zato ne izbiraj mest za klicanje v takem okolju, če nisi hiter strelec. Če ti sede za hrbtom je treba precej hitrice, nagel okret in strel hkrati.

Če cepeta jereb proti tebi po suhem listju, ga slišiš že od daleč, se utegneš pripraviti na siguren strel. Ne streljaj na dlje kot na 30 do 40 korakov. Če jereb po strelu še kaže znake življenja, skoči takoj k njemu, sicer si kaj lahko ob njega. Obstreljen jereb rad zleti na drevo, od koder ne bo zlepa zletel ali pa se skrije v največjo goščo. Obstreljen jereb je ponavadi izgubljen.

Če si jereba zgrešil in te ni opazil ko si streljal, ostani kar najbolj miren. Ta jereb bo verjetno z drugim strelom tvoj.

Če kličeš zgodaj jeseni, ko so mladi petelinčki bolj ali manj blizu skupaj, pritisneš in ustreliš z istega mesta tudi tri jerebe. Zato po prvem strelu ne delaj hrupa, temveč malo počakaj, pa zopet kliči.

Če si jereba prepodil v gozdu, pojdi nazaj in ga previdno obidi. Približaj se mu z nasprotne strani, kot si ga spodil. Tu mirno počakaj, vsaj 15 minut in nato kliči. To se pogosto pripeti v zgodnjih jutranjih urah, ko so jerebi radi na

poteh, kjer ni rose in kjer se mogoče lahko kopljejo v prahu.

Jerebarji vedo, da je nešteto načinov, kako ti pride mali vitez pred cev. Gotovo je padel vsak doslej ustreljeni jereb na svoj način in bi vsak opis lahko obsegal cele strani našega glasila.

Zato je tudi v tem sestavku opisan v grobem le malenkosten in značilen del lova na gozdnega jereba.

Gozdni jereb, ki je v glavnem doma v zaraščenih jarkih ter dolinah gričevnatih in hribovitih lovišč, izjemoma tudi v ravninskem lovišču ni tako pogosten, kot bi človek pričakoval. Kljub temu, da se izleže iz enega gnezda veliko kebkov, ki kmalu lete in v nevarnosti vzletajo v veje, da streljamo le samce in še to v malenkostnem številu (četudi pade na račun samcev tudi precej samic), da jerebi prenočujejo na drenju, da v glavnem ne trpe pomanjkanja zimske hrane, se stalež gozdnih jerebov le dosti ne poveča. Trdim, da so temu vzrok edinole že prej neštete roparice, ki redčijo predvsem samce — petelinčke, ki se izdajajo s svojim petjem ter valeče samice.

Vseeno pa je gozdnih jerebov v naših loviščih toliko, da vsak jerebar pri zmernem odstrelu lahko pride do svojih tako zelenih in svojevrstnih užitkov.

Ocenjevanje strelne zmogljivosti risanic in šibrenic

v »Wild und Hund 1960/7, opisuje H. Nowismann po novih normah za ocenjevanje zadetkov, ki jih je postavila preskuševalnica orožja v Wannsee-ju, kar v kratkem podajam. Zaradi napredujoče tehnike v izdelovanju pušk in posebej cevi ter municije, so se norme poostriale. Preskuševalnica predlaga namesto štirih stopenj pet stopenj s petimi strelji za risanico, z eno cevjo ali z dvemi, različnih kalibrov in plaščnim izstrelkom, na 100 metrov z ocenami raztrosa: do 5 cm — odlično, 5,1—7 cm: prav dobro, 7,1 do 10 cm: dobro, nad 10 cm: zadostno. Stopnje z raztrosnim krogom:

do 3,5 cm I. stopnja

3,6—4,5 cm II. stopnja

4,6—5,5 cm III. stopnja

5,6—7,5 cm IV. stopnja

nad 7,5 cm V. stopnja

Povprečje 5,5 cm I.—V. stopnja

Stopnja I. velja za zadetke s strelnim daljnogledom, ker se s prostim očesom taki vrhunci ne dosežejo. Delež zadetkov po preciznostnih stopnjah je od 18 % v I. stopnji do 22 % v V. stopnji. Znano je, da se z večanjem števila strellov več raztros tako, da cev, n. pr. pri treh streljih daje manjši raztros kakor pri petih, šestih itd.

Za ocenjevanje zadetne zmogljivosti strela s šibrami postavlja preskuševalnica Wannsee telekomponente: 1. število zadetkov v cilj določene velikosti, 2. enakomernost strellov (nihanje zadetkov od strela do strela), 3. gostota zadetkov (raztros od središča do skrajnega obsega), 4. kritje (enakomerna razdelitev zadetkov na tarči), 5. velikost od šiber učinkovito pokrite zadetne površine (premer tiste, s šibrami pokrite ploskve, na katere obsegu so za učinkovito kritje cilja, zadetki še dovolj gosti). Ta ploskev se z oddaljenostjo do neke meje večja, nato pa zopet manjša, dokler tudi v jedru ni več zadostnega števila zadetkov za potreben učinek, 6. daljinska meja (skrajna daljava pri kateri ima strel na cilju še učinkovito število zadetkov) in 7. sposobnost zadetne zmogljivosti. To je sposobnost določenega zadetnega učinka za razne uporabnostne namene šibrenih cevi na majhne in velike strelne daljave.

Učinek strela se preskuša na okrogli tarči s premerom 75 cm, razdeljeni na 16 polj po 276 cm². Dve sosednji polji s 552 cm² ustrezata približno površini zajca od strani. To ploskev mora na določeno daljavo zadeti najmanj pet šiber 3½ mm (št. 8) še z zadostno močjo, da

ubijejo zajca. Ker pa stran povprečnega zajca meri le 460 cm², je preskuševalnica najmanjše število zadetkov povečala na šest, kar ustreza na zajcu petim zadetkom. Če pa naj ostanemo na tarči pri petih zadetkih, je treba v sorazmerju zmanjšati razdaljo še učinkovitega strela za okroglo 10 %. To pomeni, če n. pr. na razdaljo 60 metrov dobimo v dve polji s 552 cm² pet zadetkov, dobimo na zajca s 460 cm² pet zadetkov na razdaljo 54 metrov, medtem ko bi zajec na 60 metrov dobil le štiri šibre — kar pa ne zadostuje.

Ustrezno temu se je znižala tudi norma za oceno »odlično« od 13,9 pokritih polj na 13,2 pri skupnem številu 84 zadetkov. Tudi za ugotavljanje sposobnosti po dognanju zadetne zmogljivosti šibrene cevi za lovske namene, je preskuševalnica Wannsee zopet postavila norme s tremi stopnjami: zadostno, dobro, odlično — po skupinah za streljanje na blizu in za streljanje na daleč. To je za lov v gozdu, za grmarjenje ali za

vodni in poljski lov ter za razne (mešane) namene.

Zavoljo izpopolnjene tehnike pri izdelovanju cevi je pa v zadnjih letih dobilo skoraj 91 % preskušenih cevi oceno odlično, manj ko 6 % dobro, 2 % zadostno in le nekaj nad 1 % nezadostno. To velja za kalibre 20, 16 in 12 s 70 cm dolgimi tulci in s šibrami 2,5 (št. 12) in 3,5 (št. 8). Zato bo treba norme za oceno po stopnjah dvigniti.

Nova preskušnja izstrelkov iz gladkih cevi (Brenecke, Rottweil) glede natančnosti zadetkov je pa pokazala manjše zmogljivosti. Zato je preskusna razdalja zmanjšana od 50 metrov na 35 metrov, ob skoraj enakih normah.

S poostritvijo norm za preskušnjo lovskih pušk se pa zvišujejo tudi zahteve glede kvalitete pušk in municije, kar je v korist napredku puškarske tehnike in praktičnemu lovcu.

M. Š.

LETOŠNJE VNOVČENJE KOŽ

Vsako leto v marcu se po ustaljenem običaju vnovčujejo kože divjadi, uplenjene v pretekli lovni seziji. Lovska zadruga Ljubljana že tri desetletja odkupuje kože po vsakratnih dnevnih cenah svetovnega trga. Glavni namen tega je, da lovce-prodajalce kož obvaruje, da ne bi morali pod ceno prodajati kož prekupčevalcem. Lovska zadruga je tudi letos določila po vsej Sloveniji čas in kraje prevzema, kjer so prevzemalci na mestu obračunali kože po strokovni oceni in takoj plačali. Lovske družine so s tem načinom vnovčevanja kož zadovoljne.

Pravilno je, da lovske družine zbero kože divjadi od vseh svojih članov in jih nato skupno na določenem kraju oddajo Lovski zadrugi. Da se oddaja kož ne cepi na posameznike, kar sicer povzroča veliko drobnega obračunavanja, je Lovska zadruga tudi letos določila posebno premijo oziroma nagrado v obliki 10 % pribitka k prodajni ceni onim lovskim družinam, ki zbirajo in skupno oddajo kože v vrednosti vsaj 10 000 din. Mimo tega imajo lovske družine pri tem načinu oddaje, kontrolo nad svojimi člani, glede plena in pravilne priprave kož.

Letošnja kakovost kož spričo mile zime ni bila najboljša, količina pa je nekoliko preseгла lansko. Največ je bilo seveda zajčjih kož, za temi lisičjih, potem veveričjih, srnjadnjih, jazbečjih, dihurjih in poljšjih. V manjših količinah so bile kože kun, gamsov, jelenjadi, pižmovk, divjih mačk, podlasic, hermelinov, volkov in vider. Precej kož je bilo od domačih kuncev in mačk. Cena kunčjih kož je bila letos zelo nizka (30 din), ker ni bilo povpraševanja.

Dejstvo je, da cene kožam, upoštevajoč današnje valuto, znatno zaostajajo za predvojnimi cenami, kar velja zlasti za kuno in lisico. Značilno je, da ima že nekaj let kuna belica dvojno ceno zlatice, kar je pripisati muhavosti ženske mode. Glede zajčjih kož velja pripomniti, da bi lovske družine lahko cene dvignile, če bi odstrel zajcev dopustile šele od druge polovice novembra dalje in poskrbele za to, da bi lovci kože pravilno pripravili. Znano je, da ima koža prezgodaj uplenjenega zajca komaj polovično vrednost. Isto velja za kožo zimskega zajca, če ni pravilno pripravljena (pri sušenju nezadostno napeta).

Vsekakor pa si lovske družine s smotno ureditvijo lova, kamor spada tudi vnovčevanje kož, pridobivajo večja sredstva za upravljanje lovišča, pri čemer se morajo zavedati, da je ne le uplenjena divjad, ampak tudi koža — njihova last, ne pa posameznega člana.

Če vzamemo, da predstavljajo z 10 % pribitkom vrednost kože zajca (na bazi Ia) 242 din, lisice 660 din, jazbeca 1540 din, dihurja 1100 din, kune belice 8140 din, zlatice 4840 din, srnjadi ali gamsa (poletna) pa 506 din, zimska 253 din, je izkupiček za kože kar lep dohodek v proračunu lovskih družin. Pri nekaterih lovskih družinah je letos dosegel ta izkupiček 50 000 din do 70 000 din.

Lovska zadruga prodaja kože tudi v inozemstvo in s tem pridobi potrebne devize za nakup inozemske municije in drugega lovskega pribora. Kože divjadi uporabljamo največ v oblačilni panogi. Tako je n. pr. zajčja koža oziroma dlaka dragocena surovina za klobučevino, jazbečja dlaka za čepice in ščetke. Kožuhi kun, dihurjev in hermelinov dajejo dragoceno krzno. Prav tako lisičji kožuhi za zimske plašče, ogrtače, odeje. Za ženske plašče uporabljajo tudi kože pižmovk in domačih mačk. Tigraste ali črne kože mačk so dražje in se uporabljajo v naravni barvi. Tudi kože veveric in polhov služijo v glavnem za ženske plašče. Zaradi krzna bi torej morale žene moze bodriti za lov ne pa godrnjati.

Organizacija za skupno in pravočasno vnovčenje kož je bila na splošno dobra in je le ponekod malo šepala.

Po količini in kakovosti zajčjih kož so prednjačile lovske družine okrog Krškega, Brežic in Novega mesta, pri lisičjih pa lovske družine okrog Soštanja, Mózirja, Kočevja in Kranja.

Zlahtnih kož, predvsem kunjih ni bilo veliko oddanih Lovski zadrugi, iz česar bi sklepali, da so jih posamezniki, zlasti v obmejnih predelih, prodali morda ugodneje preko meje. Nekaj lovcev, oziroma lovskih družin (Dravograd) pa je oddalo v vnovčenje zgolj kože, ocenjene za 1/1. Kje in kako so vnovčili ostale, ni znano. Zeleti je, da bi lovske družine v bodoče posvečale trgu s kožami še več pozornosti.

Lenart Zupan

Kragulj in njegova gnezda

Kragulj je zelo občutljiv, zlasti ob valitvi. Spominjam se, da sva z očetom iskala v bukovih gozdovih južno od Pišec, kragulje gnezdo. Pastirji so nama izdali dve gnezdi, ki pa sta bili šele v gradnji. Kragulji pa večkratnega opazovanja niso prenesli in so se odselili.

Preteklo leto sem na obisku v Savinjski dolini odkril kragulje gnezdo in naročil tovarišu Vinku, da ga opazuje. Gnezdo je bilo v smrečju in po velikem obsegu sodeč že več pomladi v rabi. Izredno ugodna za opazovanje je bila skala, ki je v bližini štrlela iznad smrečja, da se je z nje videlo gnezdo. Če je kraguljka koga opazila na skali, je nenehno vpila in svarila. Zato Vinko gnezda do junija ni vznemirjal, ko je v gnezdu ugotovil štiri jajca. Ko je nekako v prvi polovici junija splezal zopet na skalo, so bili v gnezdu štirje mladiči v belem puhu, stari do štiri dni. Ni dvoma, da je samica njegov obisk vsakokrat opazila, ker je nenehno svarila. O samcu ni bilo ne sluha ne duha. Vinko ga je videl vsega petkrat. Prvič, ko je z glasnim »gak« priletel odnekod, za hip sedel na rob gnezda, spustil plen in jadrno odletel. Takrat samice ni bilo v gnezdu. Priletela pa je komaj deset sekund pozneje, zgrabila plen in ga pričela trgati košček za koščkom in krmiti mladino. Po velikosti in obliki je bil plen gozdni jereb. Če je bil kak kos prevelik, ga je sama pogoltnila.

Krmljenje je trajalo dobre pol ure. Ostanke je pospravila samica, okostnjak pa odnesla. Že po eni minuti se je vrnila s suho vejo in z njo zakrpala gnezdo. Potem je sedla na rob gnezda in si skrbno čistila perje. Največ pozornosti je polaga na peruti.

Po osmih dnevih so mladiči toliko odrasli, da so se v gnezdu kar živahno prekucevali, bili pa so še v puhu. Samica se je oglašala v bližini, ko je samec nenadno priletel in spustil plen, goloba ali vrano, skoraj čisto oskubenega ptiča v gnezdo. Mu-

dilo se mu je, ker je takoj nato kakor kamen padel ob deblu navzdol, se ujel in s hitrimi gibi perutnic zginil med smrečjem. Samica se je pojavila hip pozneje in se spravila nad kosilo, da bi zadovoljila lačne kljune. Trgala je zdaj že večje koščke mesa in jih skrbno delila. Eden mladičev je dobil prevelik kos, da ga ni mogel pogoltniti. V hipu se je zaletel vanj njegov bratec in ruvala sta se za goltljaj, dokler jima ga samica ni vzela in ga sama pogoltnila. Ko je bilo okostje oglodano, je požrla še mehkejša rebrca in z ostankom odletela.

Kakor tudi že prej, sem pri tem gnezdu ugotovil, da se samica ne zadržuje ob gnezdu, marveč nekje v bližini in čaka na plen, ki ga prinaša za družino samec. Ko pa mladina nekoliko zraste, lovita oba starša, ker bi eden vsega ne zmoget.

Ob neki nevihti je piš vrgel staro gnezdo z drevesa. Vinko, ki je prišel pogledat, je našel dva mladiča med praprotjo, tretjega na planem, četrtega ni bilo nikjer. Ko je prvega pobral, ga je ta zgrabil s kremplji za zapestje, da se je ulila kri. Drugi in tretji sta se pustila prijeti brez odpora, ker sta bila močno premražena. Vinko je naredil zasilno gnezdo, ga pridrtil z žico na smreko in vanj položil mladiče. Starša sta brez obotavljanja krmila mladino.

Osmi dan je bilo gnezdo prazno, mladiči pa so se javljali iz sosednjega smrečja. Potem je lovski čuvaj odstrelil dva mladiča in samca, samica pa je zginila. Znano je, da ujede ne love v neposredni okolici svojega gnezda. Kraguljev plen so navadno vrane, šoje ali srake, bolj redko gozdna kura. Vranja drhal pa je tista, ki uničuje ptice pevke in zlasti njihova gnezda. Drobni pevci so za močnega kragulja nepomemben drobiž. Zato ne bi smeli kragulja preveč zatirati, da ostane ravnovesje v živi naravi.

A. S. Pirc

Lov na losa

(A. Gaveman)

Pred nekaj leti sem skupaj z neko ekspedicijo blodil po jakutskih gozdovih in močvirjih. Plul sem v čolnu po bistrih rekah in končno tudi jahal na konju po gorskih strminah. Kotlini rek Maje in Alah-Junja (pritoka Aldana) oklepata obširno gorsko pokrajino. Gozd, kjer v glavnem prevladujejo listavci, pokriva skoraj vso površino. Pobočja gora, bodisi da so pokrita z rjastimi lišaji in sivim jagličem, bodisi da so popolnoma gola, se s svojimi grebeni dvigujejo povsod nad gozdno področje.

Taborišče smo si postavili ob enem izmed pritokov Aldana. Ob postavljenih šotorih je ne-prestano gorela grmada drv. Zraven so bili zloženi zaboji s tovorom in z orožjem, na bregu pa privezani čolni. Po obrežnih pašnikih so se pasli konji, ki jih je uporabljala ekspedicija. Od tod smo se odpravljali nekateri v čolnih, drugi na konjih, tretji pa tudi kar peš, v tajgo in gore, na težavno delo raziskovalcev.

Bilo je že v začetku septembra, ko sem se z dvema svojima sopotnikoma — vodnikom Jakutom Nikolajem Bedovim in tehnikom Ivanom Ivanovičem — odpravil v čolnu po reki navzdol. Zvečer smo se ustavili, da bi prenočevali. Zakurili smo si ogenj. Ivan Ivanovič je začel pripravljati svojo ribolovno opremo, midva z Nikolajem pa sva vzela puški in se odpravila tavat po širokem poplavljenem zemljišču, poraslim z gostim listnatim gozdom. Komaj sva se oddaljila od mesta, kjer smo se utaborili, sva zagledala dva medvedka, ki sta zdrvela iz gozda in odhlačala proti vodi. Potuhnila sva se. Čez nekaj minut se je po njunem sledu iz gozda prizibala medvedka. Mladiča sta zagazila v vodo in stoječ na zadnjih nogah, začela drug drugega škropiti. Medvedka je z brega nadzorovala njun direndaj.

Hotel sem fotografirati to sceno, toda moj sopotnik je nepričakovano zažvižgal, medvedka pa je zarjula, prhnila v gozd, za njo pa sta jo ubirala, tesno bok ob boku, svetlorjava medvedka. Krenila sva dalje. Gosto vrbovje in trepetlikovi gozdovi so se menjavali z majhnimi odprtimi jasami, na katere se je naslanjalo gosto smrekovje. Ogledane vrbove in trepetlikove vejice, značilni živalski iztrebki, sledovi ležišč, so govorili, da je tu mnogo losov.

»Zdaj biki rjovejo, pojdiva danes na sled za stokanjem,« je predlagal moj sopotnik.

Kakor večina lovcev, sem tudi jaz redko kdaj imel srečo, da bi šel na lose. Kadar smo namreč dobili dovoljenje, da organiziramo lov na lose, smo lovili z gonjo na smučeh. Doslej sem o lovu na lose samo bral, zato me je prijateljevo povabilo, naj na tem lovu sodelujem, zelo razveselilo.

Uro pred sončnim vzhodom smo krenili proti kraju, ki je bil določen za lov. Predhodno je iz kosa brezove skorje Nikolaj naredil dovolj dolg rog, ki je bil podoben mornariškemu zvočniku, da bi z njim vabil losa.

Skrila sva se za gost vrbov grm in se pogreznila v mučno pričakovanje. Bila je še popolna tema, ko sva z napetimi ušesi zaslišala nejasen glas, ki je rahlo spominjal na oddaljeno kvakanje žabe.

Nikolaj me je zgrabil za roko: »Los!« Nato je nastavljal rog na usta in zatrobil vanj nekakšen glas »u-o«, s poudarkom na drugem zlogu, da je odjeknilo v nočni tišini. Še enkrat je z nekakšno pritajeno strastjo odjeknil ta zvok po gozdu in kmalu sva zaslišala v odgovor rjojenje.

Začelo se je svitati. Na črni zavesi gozda sva jela spoznavati posamezna drevesa. Kdaj pa kdaj je Nikolaj spet zatrobil, v odgovor pa so se vse bolj in bolj jasno odzivali stokajoči glasovi bližajoče se živali. Že sva slišala, kako se lomi drevje pod mogočnim pritiskom razbesnelega orjaka in kako se stokanje menjava z zamolklim, zadržanim rjojenjem.

Roke so kar same od sebe pritegovale puško, oči pa so napeto buljile v smer bližajočega se mototca. Naenkrat pa je nekje iz druge smeri oglušujoče zarjovel drug bik in los, ki se je nama bližal, je zdrvel tja. Kmalu se je zaslišal strašen tresk v goščavi. Bilo nama je jasno, da se je med tekmecema vnel hud boj.

Domneval sem, da je najin lov propadel, toda Nikolaj je prepričevalno zamahnil z roko in začel znova klicati. Prihulil se je k zemlji, da bi bil zvok manj jasen. Gotovo je los odgnal svojega tekmeča, zato se je znova nameril proti nama. Iz bližnjega grmovja je prihajalo hreščanje vej, ki jih je lomil razjarjeni zverjak. Končno se je los pojavil na jasi, na rogovju pa je nosil izruvan vrbov grm.

Ustavil se je in iskal z očmi svojega tekmeča. Ponosno dvignjena glava s širokim lopatastim rogovjem, mogočen, rahlo grbav trup, visoke noge v belih dokolenkah, vse je bilo tako mogočno in prekrasno, da sem se zamaknil v gozdnega velikana in lovska strast se mi je hipoma poglela. Ubiti ogoljufanega silaka, spremeniti v meseno gmoto to mogočno, prekrasno žival, se mi je zdelo neodpustno zverstvo.

Dvignil sem puško, toda moja svinčenka je švistnila natančno meter nad losovo glavo. Nikolajev strel pa je bil točen. Los se je sesedel na zadnji nogi, moj drugi strel pa ga je zvalil na tla.

Iz ruščine prevedel Lojze Fink

TATINSKI PLEN

Karel Raiter

Od severozahoda je pihal že ves dan precej močan veter. Vsak močnejši sunek je mogočno zašelestel v krošnjah dreves ter trgal zadnje porjavelo listje. Na vzhodu je rdeče žarela svetloba polne lune. Obetala se je svetla toda precej mrzla zimska noč.

Pravkar se je vrnil Miha, mladi drvar z dela, odložil sekiro in žago v kot povešene drvarnice. Malce je postal, potem je stopil v drugi kot drvarnice ter izza trhlega trama pod streho potegnil staro prednjačo, kamor jo je sinoči skrili, ko se je vrnil s svojega nočnega pohoda. Zadovoljno, če ne skoraj strastno jo je stisnil v rokah, v mislih pa mu je bila srna z dvema mladičema, ki je izstopala pri Trebežu na Rogačevo ozimino. Jezilo ga je, da mu je sinoči po nerodnosti ušla.

Ranjkega očeta so položili v grob in še ni leto od tega. Lansko zimo proti pomladi ga je dobilo, ko sta podirala v Grabah smreke. Skupno sta drvarila, od kar se je potegnil iz šolske klopi in je mati pred nekaj leti umrla za pljučnico. Zdaj je ostal sam v rebri nad vasjo, v napol podrti bajti, katero je že dedek postavil, tudi drvar. Tistikrat je bil še vse naokrog gozd. Razen bajte, mu po očetu ni drugega ostalo, kar bi po njegovem imelo večjo vrednost, kakor puška prednjača, ki jo je zdaj držal v rokah. Kakor večkrat očetu, tako je tudi njemu že enkrat pomagala do spremembe jedilnika, ko je v prsku oponašal srno in podrl krepkega srnjaka. Tema je skrila dejanje le stari čuvaj je pogrešal srnjaka in osumil je Miho, ki tistega dne ni delal v gozdu. Zdaj je stal v drvarnici s puško v rokah in misli so mu pohitele k Rezki, s katero sta si dala besedo. Prav zaradi tega tudi bajte ni popravljaj, saj je upal, da se kmalu vzameta. Rezkina mati se bo že unesla, si je zagotavljal sam pri sebi.

Rezka je bila kar čedno dekle, malo samotarska, drugače pa dobra in poštena. Po priložnosti je hodila na dnino na bližnje kmetije v dolino, v prostem času in ob nedeljah pa je nabirala gobe in zdravilna zelišča. Le redko kdaj jo je pot zanesla v trg, ko je morala nakupiti potrebščin ali prodati nabrane stvari. Tako je bila tudi Mihiu vseh, posebno zadnji čas, ko ga je večkrat mimogrede obiskala pri njegovem delu, ko je nabirala kostanj v gozdovih.

Tudi ona o njem ni mogla kaj reči, le eno je bilo, kar je malce grenilo njuno srečo. Odkar je Nanca slišala, da je Miha divji lovec, ga ni mogla več videti. Prav zaradi tega ga je tudi Rezki branila. Ko sta se zadnjič spet sporekli zaradi njega, ji je kar očitno rekla in zabičala, da samo divjega lovca ne k hiši. »Saj drugače nič ne rečem, če bo to opustil, če ne, si kar oba z glave zbijta. Kaj bi rajnji oče rekel, če bi to

vedel.« In kar je mati rekla, je držalo; to je Rezka vedela, čeprav sta se drugače dobro razumeli. Rezka ni trmoglavila, vendar je večkrat na tihem ihtela in tudi Miha prosila, naj materi na ljubo ta nevaren posel opusti.

Veter, ki je potegnil okrog bajte, je Miha zdramil. »Kaj pa zlomka stojim tu,« se ujezi sam nad seboj. Celodnevno razmišljanje ga ni spreobrnilo. Puška v rokah ga je še bolj razplamtela. Sklep je dozorel: »Grem, kdo mi more zabraniti. Še nocoj bom Nanci zamašil usta, naj stara ve, kako okusno je srnje meso. Da, potem se bo vdala,« mu je vrtalo v glavi. Ko bo okusila, pa bo mir. »Še vzljubila me bo,« je pridral Miha v svoji strasti. Kar same noge so ga zanesle po klancu in potem čez poseko proti Trebežu. »Potem se v pustu poročiva. Samo Nanco bo treba prepričati in v mislih je že videl, kako se je stara razveselila prinesene srne. Potem se bo vdala.« Veter se je zaganjal v obrše in po obrazu ga je strupeno brilo. Toda stopal je v noč z zanosom zmage, čeprav na lahno, tiho, tatinsko. »To, kar je že dedovano v našem rodu, naj zdaj opustim, zaradi babnic, to pa ne, nikakor ne!« si je dopovedoval. »Malo previdnosti — dober strel in srna, priboljšek, zmaga bo tu. O Nanca še vesela me boš, ne samo Rezka.«

Pot je postala strma in moral je skozi grmovje. Da bi lahko hodil neslišno, je sezul škornje. »Še malo in na jasi bom, samo tiho in previdno,« si je dopovedoval. Kljub mrzlemu vetru, ki je podil po nebu redke oblake, Miha ni čutil mraza v bose noge. Oblak je zagnil polno luno, divji lovec je pa postal in prisluhnil.

II.

»Če nocoj ne, potem nikoli,« pravi stari čuvaj Franc Jožetu, ko se med grmovjem prerivata do jase pod Trebežem, pod katero je njiva z ozimino (rž). »Ampak vztrajati bo treba kljub vetru in mrazu. Danes vzhaja luna pozneje kakor včeraj, pa tudi sicer pride pozno. Sinoči je prišel okrog pol osmih. Toda, kaj sem hotel sam proti njemu, ko me več noge ne ubogajo kakor včasih. Če bi bilo to pred 20 leti, bi se midva drugače pomenila,« de Franc Jožetu. Le-ta je na tihem zaklel, ker ga je oplazila veja po obrazu. Težko sta hodila po strmini, zato sta nosila puške v rokah ter se previdno plazila na dogovorjena čakališča.

»Ali ste se dobro in toplo oblekli Franc,« vpraša starega čuvaja Joža? »Jaz že, saj mraz mi ne napravi toliko, ko me ne bi preklemanska revma žgečkala po udih.«

»Kje se je le Štefe zamudil, da ga še ni,« vprašuje Franc? »Sicer pa ve, kje mu je čakati.«

»O, bo že prišel, de Joža, da se mu le ni kaj pripetilo, drugače je siguren.«

»Torej, jaz tu,« de stari čuvaj Franc. »Ti, Joža pa kakor sem rekel, na tisti pritlikavi stari gaber.« In še nekaj manjših pojasnil ter se razideta. Franc zasede svoj panj v leskovem grmu, kjer si je že podnevi pripravil zaklonišče. Tudi Joža je med tem že prišel do gabra, se oprijel in se ročno zavihtel na glavo starine. Med tem se je luna prikazala izza brega in Joža, ki se je med tem že kar udobno namestil na starem gabru, se je razgledal na njivo pred seboj. Z očmi je preletel njivo od enega konca do drugega, če morda že srnjad ni izstopila. Še enkrat je v spominu premislil, kako mu je stari Franc pripovedoval o sinočnjem obisku divjega lovca.

Nad gozd in dolino je legla svetla zimska noč. Le še veter je motil nočno tišino, ki pa je tudi čimbolj ponehaval. Zgoraj nad njivo trikrat zaskovika. Stari čuvaj Franc in Joža na gabru sta se zadovoljno oddahnila. Spoznala sta dogovorjeno znamenje ter se čez čas tudi ona odzvala z dogovorjenim znakom. Štefe si je pomel zadovoljno roke in nato mirno obsedel v robidovju. »Lizalo nas bo pa, če bomo dolgo čakali, čeprav smo dobro oblečeni,« si je mislil Joža, ki je bil zgoraj na gabru najboj na prepihu, veter pa je čez čas popolnoma utihnil in le lahno je še kdaj potegnilo.

»Ali je korenika ta stari čuvaj Franc. Koliko se trudi, da bi ujeli tatu. Cele večere je prežal za njim, podnevi pa opazoval sledove in tuhtal, kako ga ujeti.« Tako je razmišljal Joža. »Sram bi me moralo biti — ... kaj --- ali --- saj je listje zašumelo. Ali gre?« Spet zašumi. Joža prisluškuje ---, a glej ga spaka — zajček gre na pašo. Krčeviti prijem puške popusti. »Saj te ne bom, da, saj smo ljudje, toda — kakšni? Iz bližnje vasi se oglasi večerni zvon, potem še lajež psov.

Ljudje so posedli ob toplo zakurjenih pečeh k zimskim večernim opravilom ali se odpravljajo k počitku. Zima je, a brez snega in še vedno se najde kakšno delo, posebno v gozdu.

Tudi meni bi se godilo bolje ob topli peči kakor tu na gabru. Še v fotelju bi se naveličal sedeti, ne pa na teh vejah in še v mrazu povrh. Skoraj se je vznejevoljil. Tudi starega Franca je pričelo zebsti. »Prepiha te, si je govoril sam sebi, če si še tako oblečen. Da bi te hudič, še več revme si bom nakopal.« Toda volja je bila močnejša, mirno je obsedel v svojem leskovem grmu. »Vsak čas mora priti, se je tolažil.«

Štefe si je malo pretegnil odrevenele ude, kar - - bo, bo, bo.« Za njim je odskočil srnjak, ker pa ni ničesar dalje opazil, se je pomiril, le izstopil ni več. »Skoraj bi ga bil pregнал,« si misli Štefe. Še sreča, da mu nisem v vetru. Vse bi nam pokvaril. Srce mu je močno utripalo in to ga je tudi malo pogrelo; s težavo se je pomiril. Nekaj časa je bilo spet vse tiho in mirno.

»Ali bo prišla srna,« je razmišljal Štefe? Bile so ga same oči in ušesa. V beli mesečini je bil čudovit pogled. Pred očmi je imel vso njivo. Čez čas se mu zazdi, da se ob robu gozda nekaj premika. »Kaj je? Človek? Ne!« Že vidi. Izstopila je. Ona z dvema mladičema. Visoko je dvignila glavo in oprezala naokrog. Ni se ji zdelo povsem varno. Prej je slišala zgoraj bokati starega. Sinoči je dobila v nos tisti zoprni dah, ki je nevaren bolj ko lisica ali pes. Toda mladiča sta silila ven na njivo, saj tam je uteha za lačne želodce. Stara je tudi stopila nekaj korakov za mladima, toda pasla se ni. Oprezala je okrog sebe, kakor da sluti, nagonsko sluti, da okrog nje ni vse varno. Dolgo je tako oprezala in opazovala okolično, končno se je tudi sama začela pasti. Vmes je še spočetka kdaj pa kdaj dvignila glavo, nakar se je pomirila in pasli so se vsi trije že proti sredini njivice. Zdaj je že tudi Joža opazil srno, kako se pase z mladičema proti njemu. Kar naenkrat stara spet dvigne glavo, nekaj časa motri proti njemu, pa spet spusti glavo in se pasejo naprej. »Kako je srnjad izbirčna,« si misli Joža, ko opazuje, kako osmukne zdaj tu, zdaj tam bilko, pa spet išče boljše. Kar prijetno mu je bilo to opazovanje, čeprav ga je že pošteno zeblo v noge. »Če bi vedela uboga srna, koliko cevi je danes okrog tebe in tvojih mladičev, kako jadrno bi skočila v gozd, pa mi smo danes tvoji oziroma vaši varuhi. Kaj pa je to? Lahen pok je slišal za svojim hrbtom. »Saj ni bilo nič. Samo zdelo se mi je tako.« Spet lahen šum. »No, ali vendarle gre, ali spet zajček.« Pa ni bil zajček. Kar zagomazelo mu je po hrbtu. Spet je zašumelo, takrat močnejše — bliže. »To ni šum zajčjih skokov. Že razločno čuje — pritajene človeške korake po zmrzlem listju. O gromska strela, pa prav proti meni. Kaj, če me opazi, po meni bo«, se mu nehote porodi v glavi. Kri mu je pognalo v glavo in srce mu je burno utripalo. Malo obrnjen je opazoval čez levo ramo njega, ki ga je tako težko čakal, kako se je korak za korakom plazil proti jasi. Zdaj pa zdaj obstane... prisluškuje... saj ni nikjer nikogar in si menda misli: »Zdaj stari Franc že spi.« Počasi odloži škornje, z eno roko jih previdno obuva, v drugi desni ima puško. Še dva, tri korake in na robu jase je. Ob starem gabru pa obstane ter nalahno poklekne za majhen grm.

Joža pa, ko struna napet, srce mu tolče ko kladivo, kar izkočilo bi iz prsi, toda miren mora ostati. Tat ima puško nabito, če se le malo premakne, ga lahko opazi in potem, o groza... ali pa pobegne. A tat ni gledal na gaber, na njivi je že opazil srne, ki pa niso nič opazile. »V sencu za drevesom in za vetrom je kakor jaz. Kako rešiti srnjad gotove smrti. Spusti se s tatom z nabasano puško v borbo?« Misli kakor blisk hite skozi glavo... Tvegati življenje... zaradi srne... počakati, da izprazni puško — oh to je nevzdržno — živci pokajo od napetosti. Trenutki

so ko večnost, odločiti se je treba. Toda, kaj ukreniti?« Tat se je hitreje odločil, kot je Joža mislil. Kdaj je dvignil puško, niti opazil ni. Blisk in grom, za trenutek še enkrat — zgodilo se je. »Torej zdaj...« Joža ni gledal, kaj se dogaja na njivi. V tem trenutku mu je v glavi le... »plačal boš hudič« — in že skoči z gabra z vso težo svojega telesa na tatu. Hrust, kakršen je bil, ga je v hipu podrl.

Au — je bilo le slišati in... fantje sem... potem pa le hropenje in valjanje dveh teles. Puška je odletela tatu iz rok, to je bila sreča. Joža pa svoje ni rabil, kajti v nekaj dihih je prihitel tudi Štefe, ko je slišal, kaj se spodaj dogaja. Pa tudi stari Franc je prišvedral, kolikor hitro so ga nosile stare in premrzle noge. »Ne boš več, hudič, je hropel Joža, ko je prihitel Štefe, potem sta ga oba pograbila. Ker je videl Miha, da so ga prepoznali, se je hočeš, nočeš vdal. Jože in Štefe sta mu zvezala roke na hrbtu in mu za

lase pomagala na noge. Odpor, ki ga je prej kazal, se je prevrgel v obup in strah. Pred oči mu je stopila Rezka, kako ga je prosila, naj ne hodi na divji lov. Še huje mu je bilo zaradi stare Nance. Ves načrt in lepe sanje so šle po zlu.

Skušal je pregovoriti vse tri lovce in se zaklinjal, da ne bo nikoli več. Toda Franc se mu je le režal, ker je vedel, kako se takim streže. »Naprej,« je zapovedal in krenili so na njivo. Tam sta ležala srna in mladič v krvi, srna je še umirala. Milo se je storilo, posebno staremu Francu. Z lovskim bodežem je odrešil ubogo srno muk. Ko je Štefe povezal srni noge, jo je optal Mihi in šli so na pot pravice in kazni.

S sklonjeno glavo je nesel Miha ubito mater srno in pot mu je lil s čela — toda gotovo ne samo od teže srne.

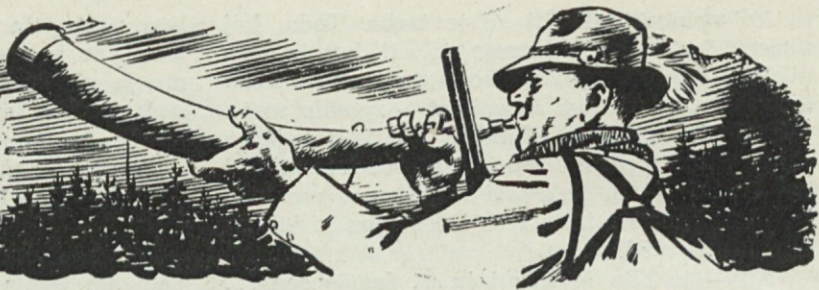
Luna je še za hip posvetila izza oblakov, potem se je skrila in nad dolino je padla senca zimske noči...

Foto S. Lenardič

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Domači muc

Prebiral sem lanskoletni »Oprtnik lovca« in v številki 4 zasledil tole:

List »Živinorejec« št. 6 (junij 1958 prinaša pod šifro T. B. članek o voluharju in apnenju z dušikom, o lovcih in o mačkah. Urednik lista je lovec, kinolog in gojitelj. Lovci-gojitelji pa nekoliko presenečeno prebirajo odstavek v omenjenem članku, kjer dobesedno piše: »Uspešno pokončuje voluharja tudi marsikateri hišni maček, če ga kak lovec ne ustrelji, ker je zašel predaleč od hiše. Ko bi tak lovec vedel, koliko škode bi tak maček preprečil, če bi ga pustili živeti in loviti voluharje, bi mu morda le prizanesel. (Da, če bi mu mogel dopovedati naj lovi samo voluharje — op. ur.) itd itd. in če bi lovci tudi z mačkami, ki jih zalotijo v sadovnjakih in njivah, ko nepremično čepe in čakajo, ne obračunavali tako brez premisleka«. Res škoda, dvakrat škoda za takšno mnenje lovca. Že mogoče, da je pisec članka lovec, da pa je tudi gojitelj, malo verjamem. Še bolj verjetno pa se mi zdi, da mačjega rodu sploh ne pozna.

Koliko je bilo že pisanega o teh nesrečnih in pogrešenih mucih, pa še vse premalo. Začne se res pri voluharjih in miših. Ko pa je muc na bližnjih njivah in na drevju okusil slast lova, pride nujno na vrsto ptičji in zajčji rod. (Žal mucu nimajo okoli vratu tablic, kjer bi pisalo, kaj naj love). Prav nič pa ne bodo pogrešili lovci, če bodo vsakemu mucu, ki se potepa v okolici domačij, upihnilo dušo.

Ko sem začel nositi puško, sem sam večkrat mislil, čemu preganjati mačke, saj nikomur ničesar nočejo, dokler nisem že v prav kratkem času na obhodu srečal muca z mladim zajčkom v gobcu, nekaj metrov od domačije. Jadrno jo je popihal s plenom na pōd, vpričo gospodarja. »Kaj hočem«, mi je lastnik muca dejal, »doma ima vsega dovolj, veste, tole se je pa zgodilo slučajno. Drugače res lovi samo miške in

voluharje.« In z istim mucom in ponovno z zajčkom v gobcu sva se srečala že čez nekaj dni. Prodal mi je svojo grešno dušo, kljub temu, da je imel doma vsega dovolj.

Naslednje leto sem srečal v visoki travi kar dva muca. Žrla sta še ravno zadnje ostanke odraslega zajca. Tudi s tema dvema sem se pogovoril in tudi ta dva repa je knjižil gospodar družine v moje dobro.

Podobnih primerov sem vsa leta doživel še več, muc na njivi, muc na drevesu in neredko muc globoko v gozdu. Samo redki bodo še verjeli, da so vsi ti mucu lovili samo voluharje in miši.

Letos pa je bilo z mačjo zadevo le malo prehudo in prav zaradi tega mislim, da je potrebno o mucih še več pisati, saj nam ravno ta zalega, ki jo je navadno kar po več na vsaki kmetiji, dela le precejšnjo škodo.

Takoj, ko je bil srnjak odprt, sem hodil redno ves mesec na enega, ki ga končno le nisem dobil.

Dokler sem hodil na srnjaka, sem vedno popoldan prihajal poprej, tako da sem napravil še kratek obhod. Vasica šteje 8 strnjenih hiš in vsaka hiša je imela po najmanj dve mački, največ pa sem jih naštel pet. V poznem popoldnevu so se mačke že držale bližnjih obrobnih njiv, pred nastopom mraka, pa jih je pot vodila redno v gozd. Že čez nekaj dni sem opazil, da hodi črn muc vsak dan ob isti uri v bližino mojega čakališča na zajčjo stečino. Enkrat samkrat se mu je zajec približal in muc ga je napadel, a je bil dolgohec urnejši. Pred mojim zasledovanjem se je muc umaknil v gozd, kjer sem ga že naslednji dan srečal zopet na zajčji stečini, pa sem bil zopet prekratek. Zato sem šel namesto srnjaka, čakat mačka. Takrat sva se srečala poslednjič.

Drugič zopet je šlo mimo mojega čakališča kakor vihra, spredaj zajec, zadaj muc. Nekaj dni pozneje sem srečal v mraku 3 mačke, ki so lovile družno. Ena na koncu močne hrastove veje, samo meter nad zemljo in tik nad ko-

lovozom, ostali dve pa vsaka na svoji strani kolovoza. Te res niso lovile ne miši in ne voluharjev, takoj pa, ko so me opazile, so se spustile v beg. Sledil sem jih, dokler me niso pripeljale do doma. Tam sem našel še četrto mačko, kmetija pa majhna in borna. Pojasnil sem lastniku, kako je z njegovimi mačkami, pa sem mu vsak dan odstrelil po eno.

Na drugi njivi sem proti večeru stalno opazoval mačka, ki pa je takoj, kakor hitro me je zagledal, zapustil svojo prežo. Ob priložnosti sem ga dalj časa opazoval, a ko se mu je približeval zajec, sem ga hitro poškopil s šibrami. Šele takrat sem videl, da je bil muc v družbi še enega. Tudi v tem primeru sta mački lovili družno. Pozneje sem ju srečal v gozdu in tedaj se na kmetijo nista več vrnili.

Vse to se je dogajalo na dobrih 15 ha lovišča v neposredni okolici vasi. Pri osmih hišah sem naštel okoli 25 mačk.

Navedeno dovolj zgovorno pričča, da mačkam ni kaj prizanašati, ker se z lovom voluharjev in miši šele začenja pot v lovišče. Ko pa muc enkrat okusi slast lova, nujno postane ropar. Zato je nujno, da držimo mačke na kratko.

Valter Dvoršek

O lisicah

Pogoste članke v lovskem glasilu o zvitorепki — lisici mi lovci z veseljem beremo. Zato želim tudi sam opisati doživljanje.

Člani naše lovske družine smo šli letos v maju čakati lisice in je moj tovariš kmalu podrl starega lisjaka. Z njim smo hkrati uplenili še pol kokoši, ki jo je dan prej uplenil lisjak.

Po treh tednih smo čakanje na lisice ponovili in padla je stara lisica, ki se je vračala z lova. V gobcu je držala pol kokoši in 5 mladih kosov. Naslednji dan smo ujeli še mlado lisičko. V naših loviščih bo treba lisice držati bolj na kratko.

Lovec Ivan Finkšt
LD Podvelka

Njegov prvi jazbec

Lov na jazbeca je zanimiv, zahteva dosti požrtvovalnosti in tudi skušenj ne sme manjkati.

Bilo je pred šestimi leti, ko sva se z Ivom dogovorila, da greva na jazbeca. Ivo je bil takrat še mlad lovec, vendar zelo požrtvovalen pri nočnem čakanju, da me je včasih celo prekašal; razumljivo, manjkalo mu je pa izkušenj. Po uri hoda sva zavzela na Konjiški gori pred jazbino desni in levi položaj in čakala, da se stric jazbec vrne v svoje bivališče. Ivana sem postavil pri vohodu v jazbino, sam pa sem zlezal za debelo jelko, mimo katere je vodila ena izmed peterih stečin. Skalčan naju je skoraj malo zaizbal, ko je pod nama v konjiškem zvoniku udarjala ura pet. Pogledal sem kaj je z Ivom, ki je bil kakih dvajset korakov od mene, ko sem zagledal pod seboj na poti, ki je vodila do mojega čakališča — jazbeca. Počasi se je premikal proti meni. Trenutek razmišljanja: Ivo še ni uplenil jazbeca, čeprav jo maha naravnost proti meni, mu ga prepustim, naj bo že kakorkoli. Medtem jo je jazbec mirno primahal mimo mene, me začudeno pogledal in niti pospešil svoje lene hoje. Povem, da sem bil v zadregi, ko sem vrgel pogled na Ivota, ki je mirno sedel ob jazbini s hrbtom proti jazbecu. Jazbec ga je opazil, se nekam začudeno ogledoval, ni pa krenil s poti ne desno, ne levo, ampak se je dva koraka za hrbtom Iva ustavil in sedel v listje. Ta šum je Iva predramil, okrenil se je in že sta počila dva strela. Jazbec se je tako prestrašil, da so mu noge odpovedale in se kotatil po strmih pobočju navzdol. Pospešek mu je dal še moj strel, drugi je pa odpovedal. Enominutni molk je v tem primeru pomenil jazbecu srečno pot. Spogledala sva se in že sklenila, da prihodnjič mora biti drugače! Prvi neuspeh naju ni odvrnil od tega, da ne bi po štirinajstih dneh ponovila lovskega pohoda na jazbeca. Stric je do tega časa že pozabil najino nakano, zato se je zopet mirno sprehajal po starih stečinah. Z Ivom sva položaje menjala tako, da sem ostal pri jazbini, on pa pri debeli jelki. Ob prvem svitu jo je primahal jazbec do mene, opazil me je, preden sem lahko v medli jutranji svetlobi dobro pomeril. Le nekaj minut za tem sem opazil Iva, kako je previdno prislanjal puško k licu, skrčil prst in že je rezek pok pretrgal jutranjo tišino. Videl sem, kako se je jazbec skrčil in zakotalil mimo strelca po veliki strmini navzdol. Zaklical je: »Ob-

ležal je, grem ponj.« »Počakaj, da se umiri!« sem odvrnil. Ivo je obstal. Hip na to je tudi moja puška popravila hitrico prvega čakanja, drugi jazbec je obležal v ognju. Veselo sem zaklical: Ivo, sedaj pa greva vsak po svojega!

Jurač Ivo, LD Slov. Konjice

Izredna trofeja

Sedmega junija t. l. ko je začelo popoldne grmeti in nato deževati, sem se spomnil na srnjaka, z gobastim rogovjem, ki mi je 3. junija pri Zaberčniku, v lovišču na Selah, pritekel na 15 m in takoj zginil. Brž zajaham moped in odbrzim v revir. Ob devetnajstih sem prišel na mesto z ene strani, srnjak pa z druge ter prečkal travnik, kakor bi se bila zmenila. Daljnogled mi pokaže, da je pravi in takoj sem streljal. Pogodil sem za pleče. Ko pokadim cigareto, grem na nastrel, ugotovim kri in počasi s pripravljeno puško stopam naprej. Zagledam ga, kako stoji nad mano ter me gleda. Hitro se odločil za strel v vrat, vendar se mi je roka tako tresla, da sem ga oplazil le ob rog. Takrat je pa padel.

Šele ob njem ugotovim, kaj imam pred seboj. Lepo prebarvan srnjak z rogovjem šesteraka, visoko 25 cm, razkrcenost 22 cm, ki pa je od oči naprej do vrha gobasto tako, da na eno oko že skoraj ne bi več videl. Po gobasti tvorbi je kazalo, da bi mu ta zrastle čez oči.

Trofeja neočiščena gob, brez spodnje čeljusti, je tehtala 3.60 kg. Med rogovjem v gobi je imel na

Foto Cesar ml.

stotine ličink, dolgih do 5 cm. Lahko si mislite, kako je uboga žival trpela od teže glave ter od zajedavcev. Zelo pa se čudim, da se je srnjak že tako zgodaj popolnoma prebarval.

Ko sem trofejo prekuhal in jo očistil gob, sem imel krasno rogovje z obsegom ene rože 21 cm, do vrha močno grbičasto, čisto belo, kakor kapnik. Neuradno ocenjena trofeja ima 170,5 točk, saj samo rogovje tehta 650 g.

Prva slika kaže srnjaka z gobo, druga pa očiščeno trofejo, zanima me, če se bo to rogovje ocenjevalo kot normalno.*

Sedaj mi je ta trofeja lep spomin ter okras med vsemi trofejami v moji lovski sobi.

* Ne. Ur.

Ferdo Cesar ml.

član LD Slovenj Gradec

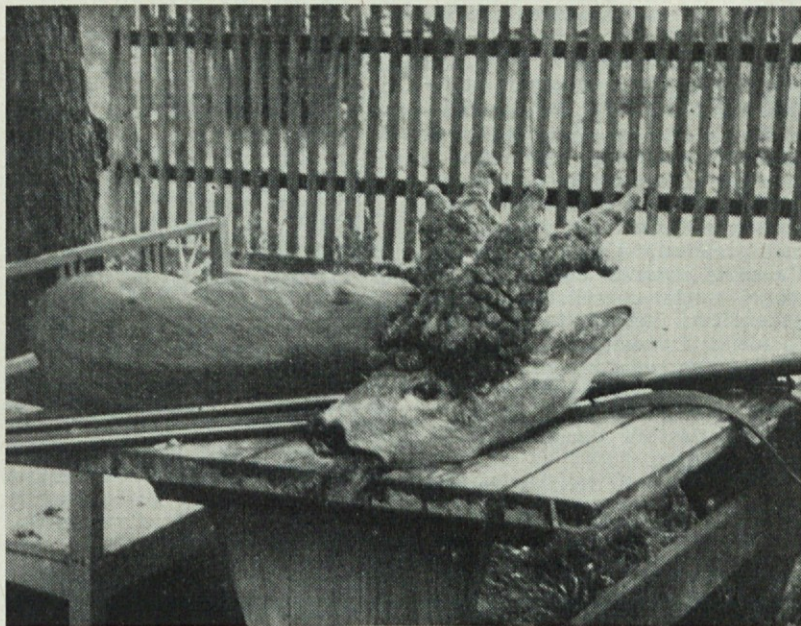

Foto Cesar ml.

Ali ptica dolgo živi

Naši predniki so pretiravali o dolgosti ptičjega življenja. V starih knjigah moremo najti odlomke, kjer se govori, da je gos baje dosegla 80 let, orel nad 100 let, a labud preko 300 let. V nekem starinskem opisovanju orla je med drugim rečeno: »Ta ptič učka nad 100 let in baje umira ne toliko od starosti kolikor od nezmožnosti, da bi užival hrano, kajti z leti se mu kljun tako zavije, da postane neuporabljiv.

Čeprav je ta domneva o kljunu pogrešna, čeprav je trajnost ptičjega življenja brez dvoma pretirana, vendar je treba priznati, da je ptičje življenje precej dolgo. Za pravilo se šteje, da veliki ptiči žive dlje od majhnih, vendar določene odvisnosti med trajnostjo življenja in velikosti ptiča — ni.

Pri zaprtih ptičih je možnost življenske dobe do nekdaj ugotovljena. Najdlje živi v ujetništvu uharica in velika papiga. Pripetilo se je, da sta dosegla nad 60 let. Skrajna starost za južnoameriškega jastreba (kondorja) je 52 let. Za kraljevega orla pa 46 let. V moskovskem zooškem vrtu biva 52-leten kondor (l. 1936 — op. prev.). Noj, največji od današnjih ptičev, doseže kvečjemu 40 let, domači golobi do 35, kanadske gosi do 33, kura do 20, a vrste vrabcev, ki pojo 20—25 let.

Na prostem, kakor že rečeno, redko dosegajo toliko dobo. Po vsej priliki gine znaten odstotek ptičev v prvem letu življenja. Po nekkih računih smemo domnevati, da pri vrsti vrabcev pred polemom iz gnezda pogine 60—64 % goličev. V neki naselbini pingvinov so po hudi pozebi našli 101 poginulega kebca od skupnega števila 131. Potemtakem je smrtnost v tem primeru znašala 77 %.

Znano nam je, da se ptiči vračajo iz zimovnika na področje gnezdišč. One mladiče, ki se ne vračajo spomladi, smemo skoraj brez pomote računati za poginule med preletanjem ali v zimovniku. Da se to natanko dožene, bi pomogel način obročkanja mladih godenčičev. Vendar ta dela niso še nikjer izvedena v širokih potezah in za sedaj smemo govoriti zgolj o pripravljajlnih opazovanjih v tej smeri. Res pa je, da so že ta maloštevilna opazovanja dovolj očitna.

60 obročkanih sokolov je bilo najdenih v Nemčiji. Od njih je bilo 44 starih do leto dni, 10 od 1—2 leti, 4 so bili stari 3 leta in 2 štiri leta. Od 140 galeb, najdenih na Madžarskem, jih je bilo 105 izpod leta; 20 do 2 leti, 2 stara 4 leta, 4 stari 5 let in samo eden star 9 let.

V Sovjetski Rusiji je bilo od 17 obročkanih črnoglavih galeb, najdenih na Črnem morju, le četrto starejših nad leto in eden starejši nad 2 leti. Ostali so šteli manj kot leto dni. Od 26 srebrastih galeb, pobranih na Soloveckem otočju, je zgolj eden imel tri leta, dva po dve leti, vsi drugi pa pod leto dni.

Obročkanje lastovk na področju njihovih gnezd je spomladi pokazalo, da je od 77 glav prvega leta zginilo 51, drugo leto 17, tretje leto 6, četrto 2 in da je samo ena učkala 5 let.

Vsa ta dejstva pa potrjujejo prejšnjo domnevo o kratkem življenju ptičev v prostosti. Uspeh obročkanja raznih prosto živečih ptičev je bil tak: kos, ki v zaporu dočaka 20—25 let, se v prostosti ne ohrani nad 10 let; štorcklja izpolni 11 let, a grahasta čaplja 16 let; divja raca živi 11, a gavran 19 let; sivi sokol 16; kanja samo 9½ leta; navadni galeb 20, srebrasti galeb 26, lastovka in bregovnice 9, zeleni detel in poljski vrabec samo do 5 let. Skrajni rok starosti pri navadnem škorcju je 9½ leta in pri sinici 6½ leta.

Mogoče se bodo kdaj, ko se nabere več gradiva o obročkanju ptičev, ti kratkodobni roki povečali, toda že navedena dejstva pobijajo legende o pretirano dolgem življenju krilatih ginstov. Zlasti za ptice selivke je kratko življenje vezano na njihovo propast na potu.

REDIN — AD

Na srnjaka

Lepo poletno jutro naju je našlo že visoko v hribu. Še dobre pol ure in prispela sva v Rožijo, tako se namreč imenuje hrib, kjer sva mislila, da naju čaka srnjak.

Skoraj bi bila pozabila na namen najinega pohoda v goro, tako naju je prevzelo jutranje življenje v planini. Z vsakega drevesa in grma vriska ptičje petje. Nenedoma me prijatelj s kretjno ustavi. Na jasi, nedaleč od naju zagledam ob velikem mravljišču, ljubek prizor; kura razkopava mravljišče, okrog pa gomaze kebkici in pridno zobajo bela jajčeca, ki jim jih skrbna mamica izbrskava iz mravljišča. Toda kmalu naju opazi kokoš in na njen svarilni klic, se kebkici udro v zemljo, koklja pa odleti v goščo. Naj še tako napenjava oči, je vse zaman. Le razkopano mravljišče in razburjene mravlje so priča, da ni bilo vse kar sva videla, le privid.

Kmalu za tem lepim prizorom začujeva pretresljiv ptičji krik. V naslednjem trenutku se dvigne iz

grmovja skobec s ptičem v krempljih. Brez premišljanja ga Ernest sklata s spretnim strelom. Ko po kratkem iskanju najdeva skobca, je še vedno krčevito držal v krepljih svojo žrtev — drozga.

Sele sedaj se spomniva, po kaj sva pravzaprav prišla v planino. Poiščeva si primerno zaklonišče in Ernest prične kljub strelu s klicanjem. Ko srnjaka noče in noče biti, vrže prijatelj piščalko pred se v travo in pograbi nahrbtnik. Tudi sam odvežem nahrbtnik in spraviva se zajtrkovat.

Naenkrat pa Ernest zgrabi puško in že počí. Utegnil sem videti samo še zadnji del srnjaka, ki je zgnil v goščavi. Mojemu presečenemu obrazu se Ernest nasmehe, privleče na dan dve cigari, ki jih vedno nosi na lov in ponudi: »Na, prižgiva si in počakajva, da se razboli.«

Ko so cigare dogorele, iščeva na nastrelu. Nobene dlake. Čez nekaj časa najdem na smreki, dober meter od mesta, kjer je stal srnjak, prasko od krogle. Sedaj sem se jaz nasmihal njegovemu dolgemu obrazu. Srnjaku na kljub sva se vrnila k nahrbtnikom in nadaljevala z zajtrkom. Pospravljala sva zadnje koščke, ko naju vrže pokonci glasno srnjakovo bokanje. Stal je kakih dvajset metrov za nama in naju opazoval — lep šesterak. Niti trenil ni, ko sva se počasi obrnila proti njemu in ostal je miren tudi, ko je Ernest pomeril. Tudi jaz sem pripravil svojo risanico. Po strelu je srnjak še vedno stal in naju nepremično opazoval. Že sem mislil streljati, ko je klecnil. Tako se je ogenj ustavil pri zadnji hiši.

Filip Dolinar

Novo o jazbecu

Do sedaj je dognano, da ima večina zveri, zlasti iz rodu kun, podaljšan čas brejosti, kar se znanstveno imenuje »embryotenia«. To pomeni, da oplojena jajčeca mirujejo v maternici do decembra in se šele tedaj začno razvijati. Te živali se pare poleti in kote spomladi. To je dognano za jazbeca, kuno zlatico in belico in za kepena (hermelina). Embriotenijo sem dognal in znanstveno dokazal tudi pri našem rjavem medvedu. Nadalje je znano, da se živali, ki imajo zimsko spanje ali mirovanje, ne pare in ne kote vsako leto. Tako n. pr. medved, svizec in kar sem dokazal tudi za polha. Tudi je dognano, da živali, ki pozimi mirujejo ali spe in se hranijo od rezervne tolšče (metabolizem), menjajo dlako le enkrat na leto,

Ker tudi jazbec prebije zimo brez hrane in vode, v jazbini (obstoji embriotenija) in po zoološki sistematiki predstavlja prehod od kun k medvedu, sem skušal dognati, če se jazbica pari in koti vsako leto. V marcu 1960 mi je to uspelo, ko sem seciral tedaj ujeto jazbico, ki je v južni pobe-
lini prišla iz jazbine. Želodec in črevesje je imela docela prazno in kakor zlepljeno, želodec zožen kakor čreva. Tolšče je imela še okoli 600 gramov. Maternica je bila povsem prazna, znamenje, da se jazbica v preteklem letu ni parila, niti ne bi v tem letu kotila, če bi ostala živa. Tudi v jazbini ni bilo nobenega sledu o kakih mladičih. S tem je dognano, da ima tudi jazbica neko neplodno periodo. To je novo v življenju jazbica in dosedaj o tem nisem nič slišal, kakor tudi ne za embriotenijo, pri medvedu in polhu.

Lovci naj bi zaradi nadaljnje potrditve tega dognanja, vsako spomladi uplenjeno jazbico, z raztelesenjem na to stvar, preiskali. Prav tako bi bilo treba vsako medvedko strokovnjaško (po veterinarju) preiskati na embriotenijo, oziroma na neplodno periodo.

Ing. Z. Turkalj, Ogulin — M. Š.

Liska — slastna pečenka

Večina vodnih ptic se hrani z ribami. Zaradi tega ima njihovo meso neprijeten okus po ribjem olju. Ta okus je lahko odstraniti, nakar je meso lisk, sivih čapelj, kormoranov, ponirkov itd. prav tako okusno meso kot druga divjad. Lovci neradi streljajo liske, ki jih je ob naših vodah precej, ker ne vedo z mesom kaj početi. Uplenjeni liski prerežemo kožo na trebuhu ali hrbtu in jo oderemo s perjem vred. Vsa podkožna mast ostane na koži. Nato iztrebimo ptiča in očistimo notranjost trupla od masti. Razrezano truplo denemo v vrelo vodo, ki raztopi vso preostalo maščobo. Vodo odlijemo in uporabimo meso na kakršen koli način, najbolje za paprikaš. Okus je po tej pripravi odličen. Prekajena liska je tudi brez opisane procedure okusna. ASP

Veveričje gnezdo na preži

V neposredni bližini mojega stanovanja je bila v preteklem letu postavljena preža za opazovanje divjadi in uničevanje roparic. Letos spomladi sem našel v kotu preže gnezdo z mladimi vevericami. Nove stanovalce preže sem pustil na miru. Čez teden dni pa so svoje stanovanje zapustile in prežo prepustile za uporabo lovcem.

Lovec Ivan Finkšt
LD Podvelka

Zastrupitev vran s fosforno emulzijo

V marcu letos sva z gospodarjem lovske družine Prežihovo, sklenila, da bova poskusila zastrupiti vrane, ki so v jatah preletavale naše lovišče.

Na kupe smeti ob reki Meži sva nastavila 48 zastrupljenih jajc, ki sva jih zastrupila po tozadevnih navodilih z injekcijsko brizgalko. Za zastrupitev sva vzela pokvarjena jajca iz valilnice. Zastrupljena jajca sva nastavila zvečer. Drugo jutro sem prese-
nečen opazil uspeh, in sicer je na mestu obležalo 36 vran, 21 pa sva jih pozneje našla pod drevjem malo proč od nastavljenih jajc. Tako, da sva vsega našla 57 vran, nekaj pa jih je preleto Mežo v sosednje lovišče. Iz vsega tega se vidi lep uspeh zastrupljanja s fosforno emulzijo, z malo truda in denarja.

Drago Polanc

LD Prežihovo, Ravne
na Koroškem

Iz fazanerije Vurberg

Daleč naokrog je lovcem znana ta fazanerija Lovske zveze Slovenije. Fazanerijo upravljati pa ni enostavno, kakor bi si nepoučeni mislili, ker so ti lepi ptiči zelo muhasti, kečki pa za hlad in prehrano sila občutljivi.

V letošnji sezoni nesnosti so mi delali fazani največ preglavic z izpijanjem jajc v voljerah. Poskušal sem na vse načine, da bi preprečil to njihovo početje ter spraševal za nasvet mnoge lovce in strokovnjake, pa tudi sam nisem ravno začetnik v gojenju in lovu. Vsi so trdili, da mora biti neka pomanjkljivost v prehrani. To mi ni šlo v glavo, ker lupine niso požrli. Za dodatek k umetni hrani sem jim med drugim polagal svežo deteljo, za igranje razmetal zelene veje po voljerah. Toda pitja jajc niso opustili. Stalno sem razmišljal, kako bi zajezil to razvado in škodo. Končno sem dal izdelati 50 umetnih jajc, natančno enake barve in velikosti, kakor so prava ter jih nastavlil v bokse. Jajca so fazani takoj napadli, a so se pošteno zmotili, ker jih niso mogli prebiti. Po večkratnem poskusu so popustili in pustili tudi prava jajca pri miru.

Drugi moj letošnji doživljaj je bil, da mi je fazanka v voljeri sedela in tudi izvalila, čeprav trdijo, da fazanka v ujetništvu ne vali. Opazoval sem fazanko, kako je hotela priti do polnega gnezda. V gnezdo, ki si ga je naredila v kotu boksa, si je s kljunom spravljala v tem oddelku po fazankah

znešena jajca, do dva metra daleč pod sebe. Znesena jajca pobiramo iz voljere večkrat dnevno in sem pobral tudi jajca izpod nje. Nato si je spravila v gnezdo kamenčke in na njih sedela. Ker bi pa bili iz kamenja izvaljeni fazani pretrdi za šibre, sem ji podložil 12 jajc ter ji pustil, da postane dobra mati. Petelin ji na gnezdu ni dal miru, da sta se dve jajci ubili. Zato sem ostale štiri fazanke in petelina odstranil, njo pa pustil v oddelku samo. Dne 24. maja mi je speljala po voljeri sedem kebkčkov.

Tedaj sem jo premestil z mladiči v prenosljivo voljero, kjer se družinica zelo dobro počuti, ker je mati dobra in skrbna. Žal tedaj ni bilo nobenega, ki bi bil vse to filmal.

Janez Toplak, fazanerist

Drobne iz Pomurja

Lovec Hajduk, ki je kmetovalec, mi je pred kratkim pripovedoval, da je kosec pri košnjih detelje, naletel na zajca, ki se ni hotel umakniti kljub temu, da je nekajkrat sunil s kosiščem proti njemu. Kosec je mislil, da z zajcem nekaj ni v redu in je poklical lovca Hajduka. Ker se je zajka, ki je bila docela zdrava, le korakoma umikala, je zasumil, da ima v bližini mladiče. Kmalu sta res našla v detelji tri, nekaj dni stare zajčke, ki so ušli sigurni smrti, ker sta jih preložila v gosto travo na sosednjem travniku. Zajka je komaj kakih 50 korakov oddaljena vse to opazovala in s tem pokazala, da vsi zajci niso taki bojazljivci kot trdimi. Res pa je, da je ta detelja tik ob tovarni in je zajka dnevno videla in slišala ljudi.

Ta kosec me je opozoril na jerebičje gnezdo v letnem kopališču v M. Soboti. Pri čiščenju ograjene prostora kopališča, kjer je tudi nekaj drevja in grmovja, so naleteli v šopu trave za kabinami na jerebičje gnezdo. V gnezdu je bilo 25 jajc. Lovec Hajduk je okoli gnezda zataknil smrekove veje in nametal nekaj suhljadi in ga tako zamaskiral, da ga kopalci ne bi opazili. Jerebička je valila kljub temu, da se je v kopališču že razlegalo kričanje kopalcev. Čez 14 dni je bilo gnezdo prazno. Od 25 jajc so eno razbili, ko so odkrili gnezdo, 1 mladič se je zadušil v lupini, 2 jajci sta bili neplojeni, 21 se jih je srečno izvalilo in brez pozdrava zapustilo kopališče in oskrbnika Kološo, ki je skrbno čuval gnezdo in ki je tudi sicer naklonjen divjadi.

Tudi troje fazanjih gnezd so našli na ograjenem prostoru okoli

veterinarskega zavoda, ki leži ob zaraslem jarku. Sicer se pa ob obronkih hišah M. Sobote dnevno vidijo fazani, o katerih je znano, da se radi smukajo okoli hiš, zlasti pozimi. V vseh treh gnezdih so se mladiči srečno izvalili.

Ker včasih učim v Muri črve plavati, mi je to zadnjič pripomoglo sicer ne do dobrega prijema, pač pa do prijetnega srečanja. Prav na bregu Mure mi je prhnila izpod nog jerebica in s spuščeniimi perutmi »oralala« po travi in dajala značilne glasove, da me zvabi stran. Toda mene je zanimalo, kako veliki so že keščki. Zato sem obstal kot kip in motril oba grmička tik ob meni, saj drugega kritja ni bilo in tam so morali tičati keščki. In res je po nekaj trenutkih iz enega grmička v drugega kot blisk šinilo troje keščkov, velikih kot vrabci. S tem je bilo moji radovednosti zadoščeno in sem hotel nadaljevati pot. Kakor sem se pa premaknil je prhnilo iz drugega grmička še dvoje jerebic, ki sta se obnašali kot prva. Prva me je še vodila kakih sto korakov ob stezi preden je utihnila. Pojavilo se mi je vprašanje, da li sta bili skupaj dve družinici, kar bi komaj verjel. Bolj bi verjel, da se je kaka osamljena jerebica priključila k družinici.

Letos so maturanti morali izdelati maturitetno nalogo na novi način. Obdelati so morali določeno temo in nalogo zagovarjati pred komisijo.

Maturantka Marija Horvat iz IV. letnika ekonomske srednje šole v M. Soboti, si je izbrala temo: »Lovstvo v Pomurju« in je bila njena naloga odlično ocenjena.

Ludvik Marič

Kdo ga bo...

Danes na Koroškem tostran in onostran državne meje teče pogovor le o medvedu, ki se zadržuje že skoraj mesec dni na Peci. Vse izgleda, da bo tudi kralja Matjaža in njegovo vojsko zbudil iz stoletnega spanja v gori.

Otroci in ženske se sprašujejo, če medved tudi ljudi »žre«? Ako žre ovce in junce po pašnikih Pece, bo verjetno tudi ljudi. Star gamsar, ki kraljuje s svojo domačijo tik pod samim vrhom Pece in se pri gamsjem lovu ne ustraši ne snega ne plazov, pravi, da bi šel na medvedva, če bi imel vsaj enega dobrega tovariša, ki bi imel mirno roko in pa puško, puško... Drugi lovec iz Tople je pa svojemu lovskemu prijatelju prišepnil: »Veš, če pride medved, bova kar pustila in ušla ter molčala.« Takih in podobnih je še več na račun tega medveda, ki mu je sodba že podpisana z odločbo Sekretariata IS LRS.

V Kmetijski zadruzi Črna so se zbrali sodniki-porotniki lovskih družin gornje Mežiške doline s predsednikom in upravnikom KZ na čelu ter živinozdravnikom in komandirjem postaje LM, na bojni posvet. Najprej so ugotovili, da je medved pokončal na pašnikih 32 ovc in enega junca in da so s pašnikov na Peci odgnali začasno vso živino v dolino. Potem so sklenili, če medved pade, ga takoj iztrebijo in še tisto uro odpeljejo k preparatorju Herfortu v Ljubljano, da bi se imenitna trofeja ne pokvarila. In taki posmrtni ostanke naj bi bili shranjeni na častnem mestu v gozdarskoindustrijskem muzeju Ravne na

Koroškem. Tam naj bi stal poleg tistega debelega macesna, z nadaljo na prsah, na kateri naj bi pisalo: »Tega in tega dne je Janez Medved iz Koprivne ustrelil medveda na Peci, kakor se spodobi pravemu lovcu.«

Pregovor svetuje, da ne pijemo na medvedovo kožo, dokler je lastnik živ in nji.

Vedeti pa moramo, da potrebuje medved velik življenjski prostor, kjer ima vse življenjske pogoje kot n. pr. v kočevskih in snežniških gozdovih. Kako živi in s čem se preživlja je dovolj znano.

Po mojem pogostem osebnem opazovanju medveda po makedonskih, kočevskih in snežniških gozdovih, je to miroljuben stric na samotnih gozdnih stezah in poteh in je pravo doživetje če ga srečamo. Ako le utegne, se umakne edinemu sovražniku — človeku, ne da bi ga ta sploh opazil.

Zanimivo pa je, ako se medved izseli iz svojega naravnega opazovanja medveda po makedonskih, kočevskih in snežniških gozdnih stezah in poteh in je pravo doživetje če ga srečamo. Ako le utegne, se umakne edinemu sovražniku — človeku, ne da bi ga ta sploh opazil.

Dragi čitatelji, sedaj pa čakajte, da vam koroški lovci postrežejo z medvedovo kožo. Meni so tako obljubili, da se bodo fotografirali, povedali pa niso, ali z medvedom ali brez njega.

Želim jim dober pogled, predvsem pa dosti korajže in dobre puške, puške...

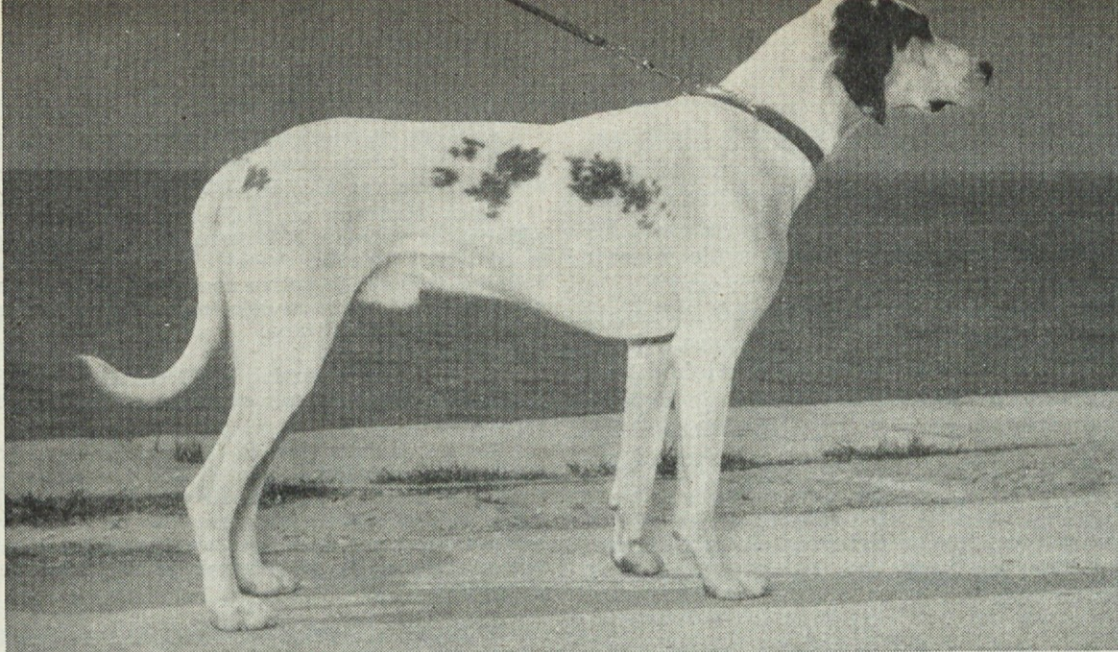
Tone Črnač, Črna

Foto R. Marenčič

Potrebna veščina lovca — iztrebljenje

Zoran Travnogorski JRG-ki 773 JSČ 167 — kratkodlaki istrijanec

LOVSKA KINOLOGIJA

Ugotavljanje naravne zasnove pri goničih

Že dolgo smo mislili na to, da bi podobno, kakor imajo za ptičarje pomladanske vzrejne tekme, uvedli tudi za goniče preizkušanje za ugotovitev njihove naravne zasnove. Pes, ki bi tako preizkušnjo uspešno prestal in ki bi tudi po zunanosti ustrezal pasemskim znakom, bi bil plemenjak. Taki psi pa, ki imajo slab nos, niso za rabo, zato tudi ne za pleme.

Na zboru kinoloških sodnikov za goniče jeseni lanskega leta v Banji Luki je bilo naloženo članu našega kluba za goniče, da sestavi načrt takega pravilnika in ga predloži strokovni komisiji. Le-ta je predloženi načrt odobrila, nakar ga je sprejel tudi letošnji občni zbor JKS. Pravilnik je prav kratek in to:

1. Naravna zasnova goničev se ocenjuje na preizkušnjah, ki jih prirejajo kinološke ali lovske organizacije.

Gonič, ki uspešno prestane preizkušnjo naravne zasnove, je priporočen za pleme.

2. Na preizkušnjo lahko pride:

a) gonič, ki je vpisan v Register mladih goničev,

b) ki je izpolnil 9 mesecev starosti,

c) ki ima vsaj red dobro pri oceni zunanosti.

3. Na preizkušnji se ocenjuje nos, glasna gonja in bitnost (značaj) psa.

Pes mora pokazati, da ima dober nos, kar se presodi pri iskanju in gonji zajca ali lisice, lahko pa tudi na vlečki. Pri presoji nosu ni toliko važno, koliko časa pes goni, ampak kako goni in zlasti, kako izdeluje kljuge.

Pes mora glasno goniti in ne sme biti niti kresač niti tihi gonič.

Nadalje ne sme imeti pes napak, ki ga onesposablja kot lovskega psa (n. pr. popadljivost itd.).

4. Naravno zasnovo goničev ocenjuje:

a) kinološki sodnik za delo goničev, ki ga določi pristojna kinološka organizacija za goniče,

b) ali pa dva izkušena lovca, ki dobro poznata delo goničev; imenuje ju lovska organizacija, ki prireja preizkušnjo v soglasju s strokovnim organom za goniče (klub za goniče).

5. Po končani preizkušnji se sodnik oziroma ocenjevalca izrečeta, ali je pes preizkušnjo za naravne zasnove prestal uspešno ali neuspešno. Če ocenjevalca nista soglasna, se šteje, da pes ni bil uspešen.

6. Preizkušnja more biti v lovni ali nelovni dobi in jo pes lahko večkrat ponavlja.

V pravilniku zaenkrat še ni predpisa, da se smejo uporabljati za pleme samo preizkušeni psi, pač pa so za sedaj le priporočeni za pleme. Značilno za pravilnik pa je, da psov ne ocenjujejo samo izprašani sodniki, ampak da enako veljavno sodbo lahko izrečeta tudi dva izkušena lovca, ki ju imenuje prireditelj v soglasju s klubom za goniče.

Do sedaj pri nas pravilnik še ni bil praktično preizkušen. Dne 3. julija t. l. pa sem imel prilžnost preizkusiti v naravni zasnovi 8 goničev iz lovskih družin Poljane in Žiri. Vsi psi so vpisani v Register mladih goničev in so v le-

tošnjem letu dobili pozitivno oceno zunanosti. Ker je strokovni komisiji veliko na tem, da širša lovska javnost spozna pravilnik in izreče o njem svoje mnenje, namenoma poročam obširneje o tekmi in podajam tudi svoje mnenje o nedostatih pravilnika, ki sem jih opazil.

Tekma je bila na hribu južno od Poljan, ki se vije v smeri od severovzhoda proti jugozahodu. Vrh je prav oster, tako da hodiš po njem, kakor po hrbtu, medtem ko je pobočje na obeh straneh precej strmo, poraščeno delno z gozdom, delno s košenicami z leskovim grmovjem. V obeh dolinah na vznožju hriba so njive. Vreme je bilo lepo, sončno, ponoči pa je nekako dve uri močno deževalo. Preizkušal sem pse od 12,30. do 14,30. ure. Psi so bili spuščeni po tem-le redu:

1. Biba RMG, ki* 1018, poležena 28. III. 1958, ocena dobro, vodnik Andrej Bizjak, Lom 6, LD Poljane.

Psica je spuščena ob 12,30. uri, išče z nizkim nosom po košenici, a jo kmalu zvabi goščava, kjer išče skoraj 20 minut, a ne najde ničesar, nakar jo vodnik oprči in odvede drugam. Ima nekoliko ohlapno grlo, kajti vsakokrat, ko pride do vodnika, ga pozdravi z oblanjajem.

Spuščena drugič, dvigne mladega zajčka in ga glasno goni — glas ne povsem čist II. tenor. Po kratki gonji je psica odpoklicana, da bi bil djan na sled drugi pes; psica na poziv pusti zajca in pride k vodniku. Poslušnost za mlado psico odlična!

Psica je pokazala dober nos, goni glasno, ohlapnost grla pa ni tako huda, da bi psico ocenili kot kresača. Ker psica nima nobene napake, ki bi jo onesposobila kot lovskega psa, je uspešno prestala preizkušnjo za naravne zasnove.

2. Bar, RMG, ki 1344, poležen 20. VII. 1959, ocena odlično, vodnik Alojzij Krek, Poljane 6, LD Poljane.

Ker je psica Biba iskala v severni smeri, je bil ob 12,50. uri spušen v drugo smer Bar, ki je že v prvi minuti zavriskal — znak, da je dvignil divjad. Gonil je v smeri proti jugu bolj ali manj gladko 7—8 minut, nakar je utihnil in se ob 13. uri vrnil brez poziva k vodniku. Glas: čist in še dokaj močen bariton. Kaj je gonil, ni bilo mogoče videti.

Pes je pokazal, da se utegne razviti v izvrstnega goniča, če ga bo lastnik vztrajno vadil, da torej ne bo samo lep, ampak tudi poraben.

Tudi ta pes je uspešno prestal preizkušnjo, ker nima napake, ki bi ga diskvalificirala kot lovskega psa; tega pa ne moremo reči o vseh naslednjih psih, ker niso dvignili divjadi.

3. Agi, RMG, p 251, poležen 10. VIII. 1958, ocena prav dobro, vodnik Franc Strel, Dobračeva 19, LD Žiri.

Ko je Bar prenehal goniti, je bil spušen Agi, ki vkljub polurnem iskanju ni dvignil ničesar. Psu se vidi, da letošnje pomlad še ni bil v lovišču, nadalje tudi, da je v tujem lovišču; pes se namreč zadržuje v neposredni bližini vodnika in si ne upa sam daleč od njega. Hvale vredno je, da išče z nizkim nosom.

* ki, pomeni kratkodlakega istrskega goniča, ri, resastega istrskega goniča, p, posavskega goniča.

4. Orglja Travnogorska, RMG, ki 1146, poležena 11. II. 1959, ocena prav dobro, vodnik Jakob Podobnik, Nova vas 48, LD Žiri.

Psica, spuščena ob 13,07. uri, se nikakor noče oddaljiti od vodnika, ki pojasni, da psica letos sploh še ni bila v lovišču. Psica je močno navezana na vodnika, tuje okolje vpliva nanjo tako, da ne pokaže nobenega zanimanja za delo in je bila po 15 minutnem iskanju odpoklicana.

5. Obla Travnogorska, RMG, ki 1143, poležena 11. II. 1959, ocena dobro, vodnik Janez Jereb, Račeva 14, LD Žiri.

Ko je bila Biba (tek. št. 1) odpoklicana od gonje zajca, je bila spuščena Obla, ki išče z nizkim nosom, vendar v bližini vodnika. Ko pride na svež sled zajca, jo sled zadrži; psica gre tiho po sledu preko hriba za zajcem, a se kmalu vrne in zadržuje v bližini vodnika. Po 15 minutah je bila odpoklicana in oprčena.

6. Odlika Travnogorska, RMG, ki 1144, poležena 11. II. 1959, ocena prav dobro, vodnik Alojzij Gantar, Jarčja dolina, LD Žiri.

Ob 13,46. uri je psica spuščena v bližini sledu zajca, ki ga je dvignila in gonila Biba. Psica pridno išče, najde zajčji sled, a ga ne izdela, ampak se vrne k vodniku. Psica nadalje išče v bližini vodnika, h kateremu se vrača. Po 15 minutah je oprčena.

7. Belo, RMG, ri 286/S, poležen 26. VI. 1957, ocena dobro, vodnik Albin Mlakar, Nova vas 48, LD Žiri.

Pes je spušen na severovzhodnem pobočju in išče večinoma po gozdu. Pozna se mu, da je starejši, kajti išče bolj samostojno, vendar se le preveč vrača k vodniku. Tudi ta pes nima sreče, da bi prišel na divjad.

8. Gojči, RMG, ki 1268, poležen 18. IV. 1959, ocena odlično, vodnik Franc Miklavčič, Dol. Ravan 2, LD Poljane.

Temu mlademu psu se pozna, da ni samo čuvaj, ampak tudi lovec, da torej ni stalno na verigi. Išče z nizkim nosom, samostojno in se ne boji goščave. Vidi pa se psu, da je napravil že poldrugo uro dolgo pot za kolesom in da nima kondicije, kakor jo bo imel jeseni. Vkljub marljivemu iskanju tudi ta pes ničesar ne dvigne.

To kratko poročilo nam pokaže nekatere pomanjkljivosti pravilnika, pa tudi izvedbe tekme same.

Pse, zlasti mlade, in le taki pridejo v prvi vrsti na preizkušnje, je treba preizkušati zgodaj zjutraj in je bila napaka, da so bili spuščeni popoldne. Saj pravilnik za ocenjevanje dela celo za starejše in izkušene pse priporoča v prvi vrsti jutranje preizkušnje, kar še posebej velja za mlade neboglence. Zato pri ocenjevanju naravne zasnove goničev ne moremo slediti preizkušanju naravne zasnove ptičarjev v pomladanski vzrejni tekmi, ko najprej ocenjujemo zunanost, nato šele naravno zasnovo. Sodnik, ki bi hotel ocenjevati zunanost in naravno zasnovo istega dne, bo moral rano zjutraj na teren in začeti z oceno naravne zasnove, potem šele bo mogel ocenjevati zunanost. Le pse, za katere je po prvem pregledu psov v dvomu glede pozitivne ocene, bo pač ocenil najprej po zunanosti in pripustil na

preizkušnjo tiste, ki bodo dobili pozitivno oceno, negativno ocenjene pa bo odklonil.

Nekateri psi na prej opisani preizkušnji niso imeli najpotrebnejše kondicije za delo in letos še sploh niso bili v lovišču. Res je, da v pomladnih mesecih marsikateri del naših lovišč ni primeren za to, da bi se v njih prosto gibal gonič, ker bi vznemirjal divjad, posebno srnjad. Žlasti bi to ne bilo primerno za mlade pse, ker bi se lahko pri tem navadili na gonjo srnjadi. Vendar mlad pes mora v lovišče, saj je naloga vsakega lovskega psa, da pomaga lovcu pri lovu, in tega se mora naučiti, zaradi česar mu je treba dati priložnost v lovišču. To velja tudi za mladega goniča, ki smo ga preko zime šolali v poslušnosti in bo spomlad pes imel v lovišču priložnost pokazati, česa se je naučil. Zato je nujno, da vsaka lovska družina določi del lovišča, kamor smejo lovski psi vsak čas v letu. To naj pa bodo mesta, kjer ni veliko srnjadi ali je sploh ni. Taki kraji se najdejo v vsakem lovišču. Naravno zasnovo goničev pa je treba preizkušati; za preizkušnje pa jesen, ko so brakade, ni primeren čas, saj je težko spraviti skupaj pse, lovce in tudi sodnike.

Preizkušnja je tudi pokazala, da je za preizkušanje mladih psov najprimernejše domače lovišče. Težko pa bo to izvesti povsod; zato naj kinološki referenti področnih lovskih zvez planirajo preizkušnje skupno za več lovskih družin, ki imajo sosednja in enakovredna lovišča, preizkušnja pa naj bo vsako leto v drugem lovišču teh družin.

Pravilnik predpisuje, da mora pes na preizkušnji pokazati, da ima dober nos, kar se predstavi pri iskanju in gonji zajca ali lisice; nadalje mora pes glasno goniti, torej ne sme biti niti kresač niti tihi gonič. Vzemimo sedaj primer goniča Bara, ki je bil drugi na vrsti. Takoj ko je bil spuščen, je stekel v goščo in takorekoč v hipu že dvignil. Nisem ga videl, kako išče, vendar sem prepričan, da ima pes dober nos in da ga je dah divjadi kar potegnil. Tudi nismo videli, kaj je gonil; strelcev na stojiščih ni bilo in bi jih bilo v tem letnem času tudi težko dobiti. Lahko je pes gonil zajca, lahko pa tudi srnjad. Delali pa bi psu krivico, če bi mu te gonje ne priznali ali zahtevali ponovitev, saj je pokazal, da ima nos in da glasno goni. Vendar menim, da se bo treba o tem pogovoriti in prinesti v pravilnik jasnost, kako postopati v takem primeru.

Ali naj se preizkuša en sam pes, ali je dovoljeno preizkušati več psov hkrati in vsakega na drugem mestu? Tudi v tem pogledu je pravilnik pomanjkljiv.

Praksa bo pokazala, da ima pravilnik še več pomanjkljivosti. Sodniki za goniče in izkušeni lovci, ki love z goniči, naj preizkušajo določbe pravilnika in morebitne pomanjkljivosti javijo Klubu za goniče v Ljubljani, Župančičeva 9. Pravilnik je namreč le začasen in bodo dokončni predpisi ter definitivno besedilo sprejeti šele, ko bo pravilnik dodobra preizkušen.

Dr. Janko Lavrič

O psih donašalcev zgubljene divjadi

(Kratek posnetek iz razprave dr. H. Ulricha Voswinckel-a v Wild und Hund 1960/3)

Avtor meni, da imajo nemški lovci tako malo dobrih donašalcev zgubljene divjadi, zaradi napačnega šolanja psov. Ker je podobno stanje tudi pri nas, podajam nekaj misli iz omenjene razprave, oziroma iz njegovega referata na občnem zboru Zveze za uporabnostne lovske pse, v Goslaru 1960.

Omejuje se na pse donašalce, ki obstreljeno divjad po daljšem času po sledu poiščejo in prineso. Razprava se v glavnem nanaša na zajce. Donašalci zgubljene divjadi, pravi avtor, se namreč ne dajo vzrediti, marveč le vzgojiti. Tukaj je prva napaka pri ocenjevanju zasnove za zajčji sled. V bistvu je sicer pravilno, da preskušamo mladega psa glede zasnove za sledenje. Pri teh preskušanjih se pa ne vprašamo, ali je pes res še v prvotnem stanju svojega nagona. Večina mladih psov ima ob času preskušnje mladih, za seboj dva, tri mesece vesele gonje zajcev. Njihovi vodniki oziroma učitelji jih pa vedno znova navajajo

na sledenje in gonjo. Takim psom zleze zajčja gonja v glavo in pri mnogih takih divjih zajčarjih stopi v ozadje zasnova za nakazovanje divjadi, za stojo pred divjadjo. Iz strasti do gonje ne slede več sledu, temveč telesnemu dahu bežečega zajca. Pri preskušnjah taki psi kažejo (jim je videti) lažno zasnovo za sledenje. Spočetka je mlad pes še lahko imel to zasnovo, pa mu jo je med tem gonja po vidu in po sledu, docela prekrila. Mlad pes, v času preskušnje mladih ali jesenske vzrejne preskušnje, ni več v stanju, ko bi mogli njegovo sledno zasnovo nesporno ugotoviti.

Kdo ne pozna inteligentnega lovskega psa, z dobrim nosom, ki pri osmih mesecih starosti drži zajčji sled ter živahno glasno goni, potem pa ob vedno večjem zanimanju za stojo pred perjadjo, zgublja zanimanje za zajca in za sledenje ter gonjo opusti. Če pri mladih psih to nastopi še pred preskušnjo mladih, je to pomanj-

kanje sledne zasnove ali pa je morda zgodnja zrelost in inteligenca? Taki psi pri preskušnjah mladih, odrečejo, kar pa ne pomeni, da bi kasneje ne postali dobri donašalci zgubljenega. Zato avtor misli, da je logičen sklep: odpovedanje na sledu zdravega zajca, pomeni pomanjkljivo zasnovo za sled obstreljnega zajca (za krvni sled).

Pes, ki za zdrav zajčji sled ne kaže zanimanja zato, ker ve, da zajca ne more prijeti — in ker je ptičar in ne gonič — lahko, pravilno voden, na krvnem sledu uspešno dela, potem ko se je prepričal, da ranjenega zajca po sledu, dobi. Zato z današnjim ptičarjem pri šolanju in preskušnji ne smemo tako ravnati kakor z goničem. Mlad ptičar zgolj preneha slediti tire zdrave perjadi z nizkim nosom, izdelava pa sled ranjene divjadi potem, ko je spoznal njen dah. Pri zajcu pa naredimo kratek prehod z zdravega sledu na krvni sled, kar je napačno. Sicer pa je enostranska vzgoja goniča prav tako slaba kakor vzgoja tipajočega psa, zgolj za stojo. Oboje mora biti v koristnem ravnovesju. Paziti moramo, da temperamentnega psa s spodbujanjem na zajčjem sledu in z dopuščanjem gonje, ne pokvarimo. Pri vadbi mladega psa pa se pred preskušnjo o zasnovi, pojavi druga velika napaka. Pri šolanju načelno skrbimo za to, da ima pes pri samostojnem delu po možnosti, uspeh. Pri delu na zdravem zajčjem sledu pa ne pride do uspeha. Za psa je tako delo neuspeh. In vendar psa hvalimo in ga zopet in zopet spodbujamo k takemu delu. Tega pes ne razume in iz tega sklepa, da po neki daljavi brez uspeha, lahko preneha. To gotovo ni prava vaja za donašalca zgubljenega, od katerega zahtevamo, da pride do uspeha in da pes uspeh hoče. Zato gonja lahko ptičarja za delo, za katero je namenjen, zlasti pa za donašanje zgubljenega, bolj ali manj pokvari. Naši predniki so vedeli, zakaj niso pustili ptičarjem, da bi gonili. Premisleka je vredno, ali ni koristno, da zajčji sled pustimo vsaj nekaj minut, da se telesni dah v zraku porazgubi.

Mnogi ptičarji se navadno z desetimi meseci starosti, strastno zanimajo za zajčji sled in gonjo. V tem primeru jih moramo naučiti vzdržnosti na zajca in jih čim bolj odvaditi prostega sledenja in gonje.

Šolanje za poznejšega donašalca zgubljenega, naj se prične v zgodnji mladosti in naj se sistematično nadaljuje do dopolnjenega drugega leta starosti — in sicer na dolgem jermenu. Pri današnjih, lahko vodljivih psih z dobrim nosom, ni težave, če psu enkrat doprinesemo, kaj naj dela.

Zakaj dela vodnik z mladim barvarjem le na dolgem jermenu po zdravem sledu? Zato, da mu zbudi večje zanimanje za sled, za vsako stopinjo, za sleherno zgubljeno dlako, da sta vodnik in pes v najtesnejši zvezi in da se pes s potrebnim mirom in koncentracijo uči izdelovati sled in da se odvrne od napačnih sledov. Niti enkrat se ne

sme vodnik spozabiti, da bi psa sprčil na zdravem sledu, ker bi se težko in zamudno delo lahko docela izjalovilo. S tega vidika naj se mlad uporabnostni pes vodi na dolgem jermenu, da se pripravi za njegovo poznejše delo — najprej na zajčjem sledu, kasneje na umetnem krvnem sledu.

Če psa zgodaj navadimo zdržnosti na zajca, mu moramo za nadomestilo trde prepovedi gonje po vidu, nuditi ljubezniv pouk za delo po sledu. To pa je najbolje in najlaže dosegljivo na dolgem jermenu. Lovec, ki lovi zgolj v gozdu, bo morda drugače postopal.

Iz svoje prakse je avtor za tale postopek pri vzgoji ptičarja: Mlad pes naj bi do sedmega, osmega meseca starosti, v našem spremstvu, prosto tekal po polju in po gozdu ter delal, kar bi hotel. Nekako z osmimi meseci naj bi se začelo sistematično vzgajanje, pri čemer naj »stoj« (»dol«), igra odločilno vlogo. Če pes postane strasten na zajca, je zadnji čas, da ga naučimo zdržnosti na zajca — da mu onemogočimo prosto sledenje in gonjo. Ko na terenu začnemo s poslušnostjo pred zajcem, pričnemo hkrati s sistematičnim delom na dolgem jermenu po zajčjem sledu. Ža te vaje je posebno ugoden južen sneg, ki drži dah in kaže sled. Te vaje delamo zmerno, do dvanajst mesecev starosti psa, torej približno do preskušnje mladih. Po pobegu zajca, počakajmo nekaj minut, da se telesni dah zajca razprši.

Po dobrem in mirnem delu na jermenu, psa sem in tja spustimo, da dela prost — toda brez spodbujanja in posebne pohvale, ko se vrne. Sem in tja je koristno, da delo po sledu izvajamo v gozdu. Poleti in jeseni je dobro, da preidemo bolj na umeten krvni sled, ki je stal preko noči. Ta sled ima prednost, da psa lahko kontroliramo in pri uspehu ne skoparimo s pohvalo in z grižljajem. Delo po krvnem sledu pa ustrezno vedno bolj otežkočamo.

Gonja ranjenih zajcev po vidu in donašanje poginule divjadi po vidu, je za mladega psa, strup in naj se v prvem in drugem letu šolanja čimbolj onemogoča oziroma zabranjuje. Prva dela za donašanje zgubljenega, na zajca, naj se izvedejo na jermenu in naj spočetka ne trajajo predolgo. Toda brezpogojno morajo imeti uspeh. Tudi, ko je pes v praksi v tem delu postal sigurnejši in ve, da je na koncu krvnega sledu, uspeh, naj spočetka, vsaj 100 metrov dela na jermenu.

Preskušnja donašalca zgubljenega, naj se po možnosti izvede v praksi na brakadi, namesto na posebno za to določeni preskušnji. Končno ima šolanje na dolgem jermenu to prednost, da se manj več vodnik laže nauči pravilnega postopanja s psom in ima z njim boljši kontakt, ki je za obojestranski uspeh nujno potreben.

M. Š.

Pomladanska vzreja preskušnja psov ptičarjev v Ljubljani 1960

Preskušnja in pregled psov sta pokazala, da je šla naša vzreja rakovo pot. Neuspeh naj bo opomin vsem, ki forsirajo plemenjake in plemenke, za katere se še niso prepričali, da prenašajo svoje lovske in telesne zasnove tudi na potomce.

Od 14 ocenjenih psov po zunanosti so prejeli: dva prav dobro, ostali dobro. Pri nekaterih sem bil celo v dvomu, če naj jih ocenim z dobro. Redek je bil pes z lepo glavo, kakor smo jih bili vajeni na pregledih in razstavah. Grobe glave s svetlimi očmi in zavihanimi uhlji, so prevladovale.

Uspeh preskušnje: en pes s I. oceno, trije z II. oceno, ostali s III. oceno in s pohvalo. Smelo trdim, da je pri najboljše plasi-ranih psih zasluga rutiniranega vodnika. Pes s I. oceno jo je le komaj dosegel. Na tej preskušnji ni dobil noben pes za nos oceno 4. Res pa je, da so bili vremenski pogoji za mlade pse neugodni in da vodniki ne znajo pomagati psom in jih voditi. V Ljubljani se prirejajo preskušnje sleherno leto. Če bi si bodoči vodniki te preskušnje ogledali, bi se marsikaj naučili, kar jim je bilo na tej preskušnji popolnoma novo. Društvo ljubiteljev ptičarjev je prirejalo predavanje in seminarje, toda prav tistih, ki jim je bilo to namenjeno, ni bilo. Pes ne more pokazati zmogljivosti nosu, če išče le nekaj korakov pred vodnikom in ta se le počasi »sprehaja« po polju ter psu ne pokaže niti desno niti levo in veter mu je deveta briga. Sodnik pa naj to pravično ocenjuje. Vsak vodnik bi moral pred vsem vedeti, kaj je poljski lov s ptičarjem, kako z njim lovimo in kaj lahko od psa zahtevamo. Pes prinese na svet zgolj nos, veselje do lova in bolj ali manj prirojeno stoji. Vse ostalo mu mora dodati vodnik, tudi za pomladansko vzrejno preskušnjo.

Preglednica preskušnje kaže sorazmerno slabe ocene v disciplinah: »iskanje« in »stojta«. Le dvoje je možno: ali psov niso vodili na polje ali pa vodniki ne vedo, čemu je pes ptičar.

Do jesenske vzrejne preskušnje vestni in pridni vodniki lahko pse popravijo in tudi sebe z dobrim svetovalcem ali s strokovnimi knjigami ter s praktičnim delom.

Na preskušnji je sodeloval kot sodnik Pavel Cvenkel in mu je to bilo prvo samostojno delo. Toda opravil ga je kakor treba. Če bo

tudi v bodoče tako objektivno ocenjeval, smo si pridobili dobrega novega sodnika.

Vodja preskušnje je bil Vladimir Pleničar, predsednik DLP, ki je imel kar dovolj dela. Vodniki so bili disciplinirani in je preskušnja tekla brez motenj. Le nekateri niso upoštevali dobrohotnih navodil, da bi psom zboljšali oceno. Divjadi je bilo precej, tako da je vsak pes lahko prišel do jerebic in zajca, če je znal le nekoliko iskati.

Preskušnjo je priredila Lovska zveza Ljubljana. Nerazumljivo je, zakaj druge zveze tega ne posnemajo, ko je bilo samo iz Lovske zveze Kranj pet psov, kar bi zadoščalo za samostojno prireditev.

Do jesenskega srečanja čaka vodnike še mnogo dela in zato naj ne zgube niti dneva za vaje svojih psov. Ljuban Zadnik

Pregled lovskih psov vseh pasem v Celju, 29. maja 1960

Ta vsakoletni pregled lovskih psov je postal že kar tradicionalen. Lovci so privedli skupno 85 psov.

Najštevilnejše zastopani so bili tudi tokrat braki jazbečarji (35). Ta pasma je v celjskem okraju med lovci zelo priljubljena, ker je vsestransko uporabna. Pregledi in tekme tudi kažejo, da se kvaliteta iz leta v leto dviga, kar je sigurno uspeh premišljene in načrtne vzreje. Trd oreh pri vzreji te pasme je samo še preveliko variranje v plečni višini.

Goničev je bilo na oceni 23, in sicer 11 kratkodlakih istrijanov in 12 posavskih goničev. Kratkodlakim istrijanom manjka plemenitosti in kazi jih nekoliko predolga odlakanost. Pri tej pasmi se pozna, da so vzreditelji veliko grešili z nepravilnimi paritvami, s prvim psom, ki je pač bil pri roki. Kinološki odsek bo v bodoče moral vzrejo strogo nadzorovati.

Posavski goniči so med lovci močno priljubljeni, pasemsko pa še zelo neizenačeni ter potrebni primerne selekcije in pazljive vzreje.

K ocenjevanju jamarjev je bilo predvedenih 5 resastih jazbečarjev, 4 lovski terijerji in 1 foksterijer. Psi so bili prav dobre kvalitete, zaprepašča pa tako majhno število jamarjev, ko vemo, da je v loviščih obilo lisic in jazbecev. Praviloma, bi morala imeti vsaka družina vsaj dva uporabna jamarja.

Krog za ocenjevanje ptičarjev in španjelov je bil prejšnja leta slabše zaseden. Letos pa je bilo predvedenih 8 ptičarjev in 9 špa-

njelov, kar je dokaz, da so lovci razumeli navodila Lovske zveze, da mora vsaka družina s poljsko perjadjo, imeti najmanj enega ptičarja ali šanjela. Predvedeni ptičarji so bili telesno prav dobri, kar velja tudi za špringer španjele. Sploh je opaziti vedno večje zanimanje lovcev za pse šarive, ki se v gričevnatih loviščih celjskega okraja zelo dobro obnesejo.

Vsakoletni centralni pregled psov v celjskem okraju je zelo primeren, ker omogoča vsem vzrediteljem in kinološkim sodnikom enoten pregled nad kvaliteto »pasjega naraščaja«.

KOS

PRIJAVLJENE PARITVE

Kratkodlaki jazbečarji:

Terna RMJki 115, vpis v JR v teku — Dren JRJki 177, leglo je bilo 18. VIII. 1960. Vzreditelj Alojz Mlakar, Žiri, Mrzli vrh 6.

Kokeršpanjeli:

Doša Obdravska JRŠK 295 — Craigeith Prince Igor OHZB CS 4282, leglo je bilo 20. VII. 1960. Vzreditelj Elza Koroša, Maribor, ob Dravi 3.

Cara Uskovniška JRŠK 258, leglo bo 2. IX. 1960. Vzreditelj Dominik Smrkolj, Duplica št. 33, pošta Kamnik.

Špringeršpanjeli:

Čvrsta Celjska JRŠK 62 — Bingo von Wolfstein OHZB SS 1026, leglo je bilo 22. VI. 1960. Vzreditelj Štefan Veren, Jurij 16, pošta Rogašovci.

Lovski terijerji:

Cira Gozdniška JRLT 1167 — Elan JRLT 583, leglo je bilo 11. VIII. 1960. Vzreditelj Dušan Roblek, Kranj, Zlato polje 17.

Mis Pobreška JRLT 1166 — Cigan Diljski JRLT 1047, leglo je bilo 29. VIII. 1960. Vzreditelj Rajko Marenčič, Križe 24 pri Tržiču.

Ceda JRLT 1038 — Elan JRLT 583, leglo je bilo 14. V. 1960. Vzreditelj Vinko Žakelj, Kranj, Ljubljanska 1.

Rinža Travnogorska JRLT 827 — Zoni RMLT 618 vpis v JR v teku, leglo je bilo 26. VIII. 1960. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Živa JRLT 1056 — Masl JRLT 831, leglo je bilo 18. VII. 1960. Vzreditelj Ivan Kos, Zagorje, Trboveljska cesta 1.

Braki jazbečarji:

Astra JRBj 660 — Jup JRBj 836, leglo je bilo 4. VIII. 1960.

Vzreditelj Lovska zveza Celje, Razlagova ulica 13.

Breza JRBj 978 — Agič Starodvorski JRBj 705, leglo je bilo 27. VIII. 1960. Vzreditelj Karl Gorenc, Trbovlje, Žabjek 29.

Resasti istrski goniči:

Brina JRG ki 552 — Begi Atlet Cerkniški JRGri 545, leglo je bilo 27. VII. 1960. Vzreditelj Niko Prokšelj, Učakovci, pošta Vinica.

Beba RMGri 325 vpis v JR v teku — Bobi JRGri 292, leglo je bilo 29. VI. 1960. Vzreditelj Vid Jerič, Novo mesto, blok, Kristanova.

Kratkodlaki istrski goniči:

Arna JRGki 2341 — Cito JRGki 1533, leglo je bilo 26. VII. 1960. Vzreditelj Ciril Štraus, Dol pri Hrastniku št. 62.

Belka JRGki 1871 — Biser JRGki 2391, leglo je bilo 10. V. 1960. Vzreditelj Jože Sever, Pribiše 2, pošta Semič.

Čedna JRGki 2788 — Jago JRGki 2869, leglo je bilo 18. VIII. 1960. Vzreditelj Alojzij Car, Retje 72, pošta Loški potok.

Bela JRGki 1209 — Baron JRGki 2797, leglo je bilo 25. VII. 1950. Vzreditelj Franc Mlakar, Porezen 4, pošta Podbrdo.

Dika RMGki 1187 vpis v JR v teku — Razor Travnogorski JRGki 2045, leglo bo 3. IX. 1960. Vzreditelj Franc Kordiš, Retje 76, pošta Loški potok.

KZS

DLP opozarja: Dne 9. in 10. oktobra t. l. bo jesenska vzrejna tekma in širša poljska tekma ptičarjev, iz tehle disciplin: 1. nos, 2. iskanje, 3. stoja, 4. natezanje, 5. hitrost, 6. vztrajnost, 7. vleka s pernatno divjadjo, 8. prosto donaganje dlakaste divjadi, 9. prosto donaganje pernate divjadi, 10. ubogljivost, 11. vzdržnost pred zajcem, 12. strelomirnost, 13. obnašanje pred odletelo pernatno divjadjo, 14. vleka z zajcem, 15. odložitev, 16. vodljivost na jermenu, 17. donaganje dlakaste divjadi, 18. donaganje pernate divjadi, 19. šarjenje v vodi z ločjem, 20. šarjenje za izpuščeno raco, 21. donaganje iz globoke vode, 22. davljenje lisice ali

mačke, 23. ustavljanje lisice ali mačke.

Pripomba: pri jesenski vzrejni tekmi odpadejo točke 15 (odložitev), 17 in 18 (prosto donaganje dlakaste in pernate divjadi).

Dne 15. in 16. oktobra t. l. bo mladinska tekma španjelov in tekma starejših španjelov, glede lovske zasnove, iz tehle disciplin: 1. nos, 2. glasna gonja zajca ali druge dlakaste divjadi, 3. zasnova za šarjenje, sigurnost po sledu, 4. zasnova za šarjenje, volja za delo po sledu, 5. način šarjenja, 6. strelomirnost, 7. vodljivost, 8. veselje do vodnega dela, 9. veselje do lova.

PRIJAVLJENA IN ZAŠČITENA PSARNA

»PODČETRTEK« za jamarje, lastnik prof. inž. Zdenko Skuhala, Ljubljana, Snežniška ulica št. 12.

NOVI SODNIŠKI PRIPRAVNIKI

Za oceno zunanosti in delo šarivcev: Franc Barbič ml. Verje št. 53, pošta Medvode.

Za oceno zunanosti in delo službenih psov: Miroslav Zidar, Ljubljana, Gosposvetska c. 10/I.

KZS

PO LOVSKEM SVETU

IZ ITALIJANSKE LOVSKE REVIJE »DIANA«

Imenovana revija, ki že čez 50 let izhaja v Firencah, prinaša v 9. številki 1959, obširen članek o spomladanski tekmi mladih nemških kratkodlakarjev v Sloveniji, pod naslovom »Kurzhaar in gara in Slovenia«. Članek izpopolnjujejo trije posnetki s tekme, ki je bila rezervirana zgolj za to vrsto psov, poleženih 1959.

Sodniški zbor je vsakega psa, ki je seveda moral biti pedigiran, najstrožje ocenil po zunanosti in telesni zgradbi. K praktični preskušnji so bili pripuščeni le psi z oceno najmanj »dobro«. Posebno poudarja pisec, da je bila pri oceni posvečena enaka pozornost tako zunanosti kakor nadarjenosti psa za praktično delo, ker je bil edini, oziroma glavni namen te preskušnje, da evidentira pse, ki v tej smeri ustrezajo pogojem za plemenjake. Te pse bo izdano spričevalo spremljalo tako, da bo možno v spričevalih po potrebi vnesti popravke, ki bi se pokazali na poznejših tekmah. Pisec se spričo mladosti psov, zelo pohvalno izraža o obnašanju psov, posebej o lepem držanju glave, o

delu, stoji in donaganju. Meni pa, da psi niso pokazali dovolj temperamenta zaradi svojstvene dresure, ki jim ni dovoljevala, da bi bili razvili vso svojo pasijo. Med drugim mu je imponiralo zanimanje in simpatija gledalcev za pse in za divjad, ki da se nemočno zadržuje v bližini hiš ter da nihče ne le ne ubija manjših ptic, temveč jih celo ščitijo in krmijo, zlasti pozimi. H koncu poudarja visoko raven te tekme in prisrčnost, s katero so bili lovci iz Italije pri nas sprejeti in povabljeni na bodočo tekmo odraslih psov.

V. — Š.

Mednarodno tekmovanje strelcev na glinaste golobe ob Vrbskem jezeru na Koroškem, iz Avstrije, Nemčije, Madžarske, Italije Holandije, Švedske. Rezultati:

Na 100 golobov:

1. Piatti (Italija) . . . 98
2. Egerer (Nemčija) . . . 96
3. Szapary (Avstrija) . . . 96
4. Caluzzi (Italija) . . . 95
5. Angerer (Avstrija) . . . 95
6. Kulin (Madžarska) . . . 95

Na 200 golobov:

1. Kulin (Madžarska) . . . 194
2. Piatti (Italija) . . . 193
3. Szapary (Avstrija) . . . 190
4. Egerer (Nemčija) . . . 190
5. Sack (Nemčija) . . . 189
6. Caluzzi (Italija) . . . 189

Ludvik Marič

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Lovska proslava

LD Hum, v Celju,
17. julija 1960

Predsednik LD Hum, F. Štucin govori o pomenu občinskega praznika

Predsednik ObLO, F. Rupret pozdravlja strelce-tekmovalce

Predsednik LZ Celje, J. Ančik začenja ekipno streljanje

Predsednik OLO Celje, R. Jerman strelja

Lovska družina Hum v Celju je v okviru proslav za praznik mesta Celje, priredila dne 17. julija 1960 ekipno tekmovalje v streljanju na glinaste golobe in z malokalibrsko puško, na strelišču v Liscah, za prehodni pokal ObLO Celje, pod pokroviteljstvom predsednika ObLO Celje, Franca Rupreta. Poleg pokrovitelja so se proslave udeležili še predsednik OLO Celje Riko Jerman, podpredsednik OLO Florjan Pelko, sekretar Okrajnega odbora SZDL Stane Sotler, predsednik občinskega odbora ZB Boris Mavc, predsednik Lovske zveze Celje, Jože Ančik in drugi.

O prazniku mesta Celje je govoril predsednik LD »Hum« Franc Štucin, predsednik ObLO Rupret pa je poudaril pomen takih prireditvev. Predsednik Lovske zveze Celje Jože Ančik je podelil lovska odlikovanja: Red za lovske zasluge II. stopnje Jožetu Kuntariču in Slavku Kovaču. Znak za lovske zasluge pa Dominiku To-

mažinu in Jožetu Kostanjšku. Po svečanem delu proslave je predsednik LZ Ančik otvoril ekipno strelsko tekmovalje. Sodelovalo je 10 lovskih ekip iz LD Hum—Celje, Grmada—Celje, Kajuh—Škofja vas., Vojnik, Rečica pri Laškem, Smarje pri Jelšah in Zalec. Prehodni pokal ObLO Celje je kot najboljši, pripadel II. ekipi LD Grmada iz Celja, za njo pa so ekipa LD Kajuh, Hum I., itd. Najboljši posamezniki so prejeli od LD Hum lepe praktične nagrade. Predsednik ObLO Rupret je prevzel pokroviteljstvo tudi za prihodnje leto in želel, da postanejo take prireditve tradicionalne.

Ekipnemu tekmovalju je sledilo tekmovalje posameznikov v streljanju na glinaste golobe za okrajno prvenstvo, kjer so tudi trije najboljši prejeli nagrade. Prvak je bil dr. Sočavec iz LD Zalec.

Ta proslava je pokazala, da lovci lahko tudi na tak način manifestiramo svojo pripadnost so-

cialistični skupnosti, da nas ne-lovci ne vidijo samo na brakadah, pač pa tudi v drugačnih oblikah dokažemo, da smo člen v verigi političnih in gospodarskih dogajanj celote.

Franc Štucin

Občni zbor Lovske družine Vojnik

V okusno okrašeni dvoranici krajevnega urada, so člani lovske družine poslušali člane upravnega odbora, ki so podajali obračun dela za preteklo lovsko obdobje. Z zadovoljstvom so člani ugotavljali, da se kot lovska družina v okrajnem merilu povzpeli na eno izmed prvih mest, ko je bila še pred tremi leti na predzadnjem. Seveda ti uspehi niso prišli sami, temveč s požrtvovalnim delom in temeljitim obračunavanjem s starim.

Poročilo starešine pa je prekinila delegacija aktiva mladih lovcev, ki je prosila za vstop in sprejem. Trije lovsko opravljene fantiči v starosti do 14 let so vstopili in občni zbor pozdravili takole:

»Pozdravljamo Vas, vse tu zbrane in prosimo, da sprejmete med Vas, nas lovce mlade.

Da tudi mi, čeprav še mladi, poslušat željni smo prišli, ko dela obračun boste podali.

Vejica zelena od nekdaj okras je lovcu in priznanje, — divjadi mrtvi zadnji je grižljaj. Nazadnje grob nam ona kinča, nje vonj, dišava spremlja v večna nas lovišča.

Zato tokrat, zataknilni smo vejice za trak v znak priznanja Vam, predsednik naš in Vam, tov. tajnik, naš prvak, naj kraste Vam prsi vejice nocoj, ki prinesli smo jih s seboj.

Pred podelitvijo odlikovanj

Delegat LZ Celje, Cilenšek

Ta vejica zelena, naj podobo to krasi,
 véliki lovec Tito naj živi!«

Najstarejši član mlade delegacije je zataknil zeleno vejico v gumbnico predsednika in tajnika, tretjo pa za okrašeno sliko maršala Tita.

Po poročilih odbornika je najstarejši član aktiva mladih lovcev takole poročal: »Nas je trinajst in v redu izpolnjujemo svoje dolžnosti. Sklenili smo, da bomo mesečno članarino zvišali od 10 na 50 din. V blagajni imamo din 1000. Vestno in marljivo bomo opravljali svoje dolžnosti doma in v lovski družini in da se bomo v šoli pridno učili. Zahvaljujemo se lovski družini, da je našemu najmlajšemu članu aktiva, Franciju, kupila novo obleko — lovski zdravo!«

Iz poročil je članstvo ugotovilo, da je bilo preteklo leto najuspešnejše, odkar deluje lovška družina.

Plan odstrela je bil izvršen stoodstotno in družinska blagajna si je krepko opomogla. Zgrajena je lovška koč. Že tretje leto se uspešno uveljavlja aktiv mladih lovcev, članstvo se je pomladilo in znaša povprečna starost 35 let. Dva člana sta bila odlikovana za zasluge v lovstvu. Od 30 članov ima 15 članov pasemske lovske pse. V lovišče je bilo izpuščenih 100 fazanov. Močno razpasen divji lov bo skoraj zatrt. Še pred nekaj leti je bilo precej drugače.

Po eni strani je bila prevelika familjarnost, po drugi strani skrajno netovarištvo in zlasti odpor proti mladim lovcem, ki so vstopali v družino. Strelji so pa-

dali in divjad, a krivcev nikdo ni resno ugotavljal. Končno je družina na občnem zboru ostala brez poročil svojih odbornikov. Tedaj se je prelomilo.

Novo izvoljeni in pomlajeni upravni odbor je najprej očistil 7 članov. Disciplinsko sodišče je vsak primer temeljito raziskalo in odločno ukrepalo. Družina je začela sprejemati mlade kadre in jih tudi vzgajati. Izključeni pa so bili tudi vsi nergači. Upravni odbor je začel konkretno zadolževati svoje člane, ki so morali poročati upravnemu odboru o svojem delu. Sklepi so se sprejemali kolektivno, lovske vrste in v dveh letih izključil ali pa so sami odstopili — tako da je bila onemogočena vsaka samovolja. Člani so morali redno zahajati v revir, voditi dnevnik o svojih obhodih in tudi beležiti vse lastne in tuje strele. Tako je upravni odbor dobil pregled nad loviščem in vsem dogajanjem. Najbolj agilni so se udeleževali še nočnih obhodov in mnogokrat so s člani LM v zasedah čakali na divje lovce. Tako je družina zajela 4 divje lovce in zaplenila precej pušk in municije. Začeli so se kazati tudi vidni uspehi, tovarštvo je bilo iz dneva v dan pristnejše, člani so se začeli zavedati svojih dolžnosti, stalež divjadi je naraščal. Po tej poti, ki pa je bila včasih precej trnjeva, je bilo mogoče družino konsolidirati. Tako je danes v LD Vojnik.

Valter Dvoršek

Delegati lovskih družin na občnem zboru LD Vojnik

Tajnik LD Vojnik izroča darilo najuspešnejšemu pokončevalcu roparic

Lovska koča v Dletu pri Ilirski Bistrici

Lovska koča v Dletu, LD Zemon pri Ilir. Bistrici

Na skrajnem jugovzhodu naše ožje domovine pod vzožjem Snežnika padajo kraški Goljaki čez Pako strmo v globoko, ogromnemu kotlu podobno udorno dolino, ki je še ohranila svoje prastaro in zgodovinsko ime *Dleto*, kakor ga še ima tudi višje ležeča planota Katalan in gorsko mestece Klano.

To udorno kotlino si je v sivi davnini izbrala za svojo zibelko Notranjska Reka, ki teče skoz Dleto, še kot nebogljen potoček, oživiljan z drobnimi postrvmi.

Večji del kotla je poraščen z mešanimi gozdovi, le severna stran mu je zaprta s skalnatim svetom. V hudih zimah in v času,

ko razsaja po planotah kraška burja, se kaj rada zateče v to prirodno zavetrje Dleta, jelenjad in srnjad. Divji prašiči so pa znani tod kot stalni gostje zaradi želoda in žira.

Zato je razumljivo, da so si lovci želeli v Dletu svojo streho. Peščica delovnih ljudi — agilnih članov LD Zemon pri Ilirski Bistrici, je lansko leto to davno željo častno izpolnila. Kakor je ob otvoritvi starešina družine Jože Ujčič omenil, je koča zgrajena v počastitev 40-letnice KPJ.

Tovarišem lovcem, ki so z udarniškim delom uresničili to zamisel, čestitamo z željo, da bi jim koča nudila prijeten oddih in razvedrilo, kar si želi in tudi zasluži vsak delovni človek.

Prvi strelji

Lovska družina Tolmin-Volče se je že nekaj let pripravljala za streljanje na glinaste golobe. Toda imeli nismo stroja za metanje, pa tudi ne korajže, ker tudi nismo imeli prakse za tako prireditve, še manj pa prakse v streljanju na leteče cilje. Končno smo s podporo in pomočjo OLZ Gorica le uspeli. V Tolminu na strelišču »Djačkega doma« se je zbralo 30 strelcev, od katerih jih je kar 25 pokazalo zadovoljivo spretnost. Med njimi so bili tudi čez 60 let stari lovci. Posebno so se izkazali Leban, Grželj, Foršček, Fortunat

in Zimič. Prednjačila pa je LD Volče.

To naj bo pobuda ostalim družinam in lovcem za pridno vadbo, že zato, da bodo na lovih boljše uspehi. Zlasti zato, ker smo spustili v lovišče fazane, da ne bo preveč zastreljenih žalostno poginjalo. Nič manj pa to velja za drugo divjad. Sedaj, ko imamo metalni stroj, se bomo v Tolminski kotlini večkrat pomerili. Za uspešno prvo streljanje se lovcem in posebej tovarišu Peratu, toplo zahvaljujemo.

Vinko Foršček,
LD Volče

Matija Motlan - Ramšek 70 letnik

Dolgoletnemu vzglednemu lovcu in tovarišu ter našemu članu, iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in mu želimo še mnogo vedrih let!

LD Šmartno na Pohorju

Fortunat Juvan — 65 letnik, nad 40 let član lovske organizacije, ljubitelj narave in divjadi, vzoren lovec in organizator, več let tajnik in blagajnik, sedaj starešina LD Dravograd, odlikovan z Znakom za zasluge in s Srebrnim znakom za zasluge na kinološkem polju.

Jubilantu želimo še mnogo zdravih in srečnih let v krogu lovskih tovarišev.

Prijatelji in lovski tovariši

UMRLI SO:

Anton Dežman, LD Jelovica, iz Lesec, 66 let star, soustanovitelj in prvi starešina, oče narodnega heroja Tončka, aktivist NOP, vzoren in spoštovan lovski tovariš in lovec.

Anton Plavec, član LD Ormož, star 61 let, dolgoleten član lovske organizacije, gospodar družine in spreten vodja lovov ter vzoren in pravičen lovec.

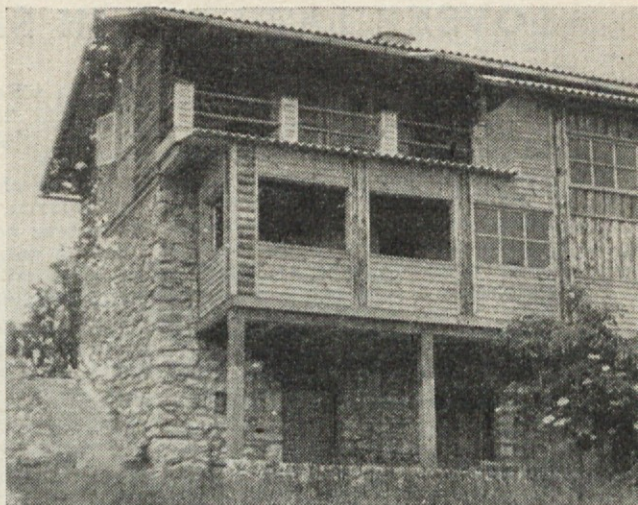
Jernej Mazej, član in častni član LD Šoštanj - Ravne, star 87 let, 70 let vzoren lovec in lovski tovariš. Naj mu bo trajen in časten spomin!

Lovska koča na Toplem vrhu — 640 m — LD Loka

Veranda lovske koče na Toplem vrhu

Nov lovski dom na Toplem vrhu

Nekako pred šestimi leti so dali nekateri člani LD Loka, pobudo, da bi družina zgradila svoj lovski dom na Toplem vrhu.

V začetku preteklega leta pa, ko so vse politične in družbene organizacije pripravljale svoje programe za proslavo 40-letnice naše Komunistične partije, je LD Loka pri Črnomlju sklenila, da se vključi v praznovanje tega jubilejnega leta, z gradnjo svojega doma. S pomočjo prostovoljnega dela naj bi bil pokrit že oktobra

Člani so aktivno pristopili k delu. V začetku marca letos so se s posebno prizadevnostjo nekaterih članov, dela nadaljevala in je bil dom kljub velikim težavam dograjen do prvega maja.

Dom v nadmorski višini 640 m je v celoti podkleten in zidan iz kamna, zgornji del je lesen, s štirim sobami, kuhinjo, sanitarijami, z verando in dvema balkonom ter vodovodom.

S to postojanko je belokranjsko lovstvo veliko pridobilo tudi za turizem.

Posebej je ta kraj zanimiv zaradi narodnoosvobodilnih borb, prvih partizanskih edinic, baz in ustanov in partizanskih akcij. Zato bo lovška družina že letos na domu vzdala spominsko ploščo.

Dom, ki še ni dokončno opremljen, je odprt vsako soboto in nedeljo, a po dogovoru tudi druge dneve. S tem domom je družini šele omogočeno smotno lovsko gospodarstvo in upravljanje z loviščem.

Slovesno je bil dom odprt na Praznik dela, prvega maja letos, pod pokroviteljstvom predsednika Lovske zveze Slovenije dr. Jožeta Benigarja in z udeležbo predstavnikov Okrajne lovske zveze Novo mesto in njenim predsednikom Franjem Bulcem, ki je družini v imenu OLZ podaril lovski rog, v spomin na ta praznik.

Pohvalno priznanje vseh udeležencev nam je potrdilo pravilnost naše izvedene zamisli.

Vsekakor bo praznovanje letošnjega prvega maja na Toplem vrhu ob otvoritvi našega lovskega doma ostalo vsem lovcem Bele krajine in vsem, ki so se te slovesnosti udeležili, v prijetnem spominu.

Janez Žunič, starešina

Tekma jamarjev 1959, LD Vojnik

LOVSKE LATINSKE IN ŠALJIVE:

Bahač

Lovrenc Munih iz Kobarida je bil tako strasten lovec, kakor denimo Tarascon iz Tartarina, ali kako se je že imenoval tisti slavni francoski lovec. Nekaj njegove lovske strasti je nemara izhajalo že iz njegovega imena, ki se je pričlenjalo z zlogom »lov«; ostali del te strasti pa je nedvomno podedoval. Kakor vsi pripadniki zelene bratovščine, tako je namreč tudi on bil potomec tistih gorjačarjev, ki so zleknjeni na kožah jamskih medvedov, s slastjo srkali surov mozeg iz kosti divjadi, ki so jo pobili s kamni in gorjačami.

Lovrenc je bil znan kot dober strelec, še bolj pa kot širokoustnež. Noben lovec se ni mogel kosati z njim, je trdil. On je vedel vse, vse je že izkusil in doživel več kot vsi kobariški, bovški in še tolminski lovci povrh. Njegova dvocevka ni imela para med dvocevkami; njegov pes Lolo je bil najboljši med najboljšimi. Na lov je hodil najraje sam in ko se je vrnil domov, je v družbi na dolgo in široko pripovedoval svoje najnovejše doživljaje, ki so bili povsem iz trte izviti ali pa vsaj močno pretirani. Znal jih je pripovedovati na svojstven način.

Nekega nedeljskega popoldne se je nekaj tujih lovcev skozi Kobarid grede ustavilo v gostilni. Tu je pri kozarcu sedel tudi Lovrenc. Ko so lovci posedli okrog sosednje mize, jih je ogovoril.

»Gotovo ste lovci, kaj? Eh, kaj bi spraševal, saj se takoj vidi, da ste! Sicer pa sem tudi jaz lovec, če vas zanima. In ne od včeraj, še davi sem bil na lovu in že dolgo nisem bil tako zadovoljen s plenom.«

»Ste uplenili kaj nenavadnega?« je vprašal najstarejši lovec.

»Nekaj takega, česar nihče od vas ni še uplenil«, se je izprsil Lovrenc in nadaljeval: »Davi vzamem puško, pa hajd. Ko se takole potepam po gmajnah, zaslišim neko šumenje v bližnji gošči. Poslušam, gledam, led kakšen vrag šumi tako, ko da bi kdo listje grabil, se vprašam. Umaknem se za bližnje drevo in še dalje napeto gledam in poslušam. Se boš že pokazal šment, si mislim in čakam, napet ko struna. Toda tisti oné šumi in se ne pokaže. Če ni sam peklenšček, pomislim, medtem ko se kopljem v lastni omaki, zakaj, navsezadnje me je le prevzel nekakšen strah. Čeprav nisem eden tistih, ki se za vsako figo oplaše, sem se zdaj — ni me sram povedati — tresel kakor žo-

lica na vilicah. Že sem jo mislil pobrisati, ko se ti iz tistega grmovja izlušči nekaj nenavadnega...«

Tu je obmolnil, počasi segel po kozarcu, srebnil in si prav tako brez naglice prižgal cigareto in leno pihal pod strop.

»No, kaj je bilo tisto?« je naposled vprašal eden lovcev.

»Li-si-ca,« je zlogovaje potegnil iz sebe. »Čakajte, čakajte, nikar se tako ne spogledujte, češ, kaj je to tako nenavadnega. To, prijatelji, ni bila kaka navadna lisica, to je bila lisica neke posebne sorte. Take nisem še videl. Pa vi tudi ne. Bila je dolga skoraj dva — eh, kaj pravim — več kot dva metra. Takle rep je imela. Takega repa nisem še nikoli videl. Pa tudi vi ne. Pa kakšen kožuh! To, to! Kakor medvedji. Neverjetno, vam rečem, kar zazijal sem. Pomislim, tebe moram počiti, pa če se vrag obesi! Pri priči je padla! Kar nagledati se je nisem mogel, kakor če bi bil podrl leva.

»Ali bi si jo lahko ogedali?« je vprašal eden lovcev.

»Seveda bi si jo lahko ogledali, če bi jo ne bil poslal v Gorico, da mi jo nagačijo. Potem jo pošljem na prvo mednarodno lovsko razstavo, to bo senzacija.«

»Škoda«, so obžalovali lovci, ko so odhajali.

Komaj so odšli, je prihlačal Lovrenc najmlajši in rekel: »Ata, sosedov maček mi je požrl veverico, ki si jo davi ustrelil...«

Alojz Ravbar

Kinološka latinščina

Naš znani kinološki delavec tov. Ivan Hartl iz Prevalj je lani vse leto ob vsaki priložnosti pripovedoval, da je njegov brak jazbečar enostavno zamenjal telegrafski drog za lisico. Skratka, dvignil je zadnjo nogo in poškopil lisico poleg sebe. Tega mu nihče ni verjel, čeprav je bila resnica, kakor je opoldne resnično dan.

Hartl je namreč šel učiti v gozdček nad Prevalje svojega mladega braka jazbečarja. Nankrat zapazi, kako hodi lisica tik za pasjim repom. Hartl spodbuja psička: »Primi muco, primi muco...« Ko se psiček ustavi in posluša Hartlova navodila, pride lisica vstric psa. Tedaj pes dvigne nogo in... Hartl je bil ves divji, a pomagati si ni mogel, ker je bil brez puške. Za jesen je odlično izšolal svojega psa, da je ta postal izvrsten lisičar. Letošnjo pomlad je pa Hartl dokazal, da vse preteklo leto ni lagal. In kako?

Nekega popoldneva sta šla s tov. Adolfom Černcem na zalaz srnjaka v gozdni predel, kjer je Hartlov pes škropil lisico. Ko se po lovu vračata domov, priteče nekaj zaostali Černec za Hartlom in mu pove, da z njegovo mlado brako jazbečarko hodi lisica. Psička je prosto tekala za sledom in iskala gospodarja. In glej, takoj za psičko priteče lisjak. Hartl prime svojo psičko, Černec pa z dobrim strelom podre lisico. Ugotovila sta, da je bil to star lisjak in tako se je sprva lovska latinščina izkazala za resnico.

Tone Černač, Črna

Dogovor

ru, vpraša gospodar lovske družine gonjača. »Koliko vam je pa blagajnik danes izplačal za »bolečine?« »Nič, danes še ni prvega. Dogovorili smo se kar za mesečno odškodnino.«

K. F.

Prijetno čakanje

Liza, ljubka »srnica« pride na obisk k stricu gozdarju. »Bratranec« Peter — jo vzame pod noč s seboj na visoko prežo, da bi ji pokazal divjad. Drugi dan vsa navdušena piše prijateljci: »Sinoči sem bila s stričkom Petrom na visoki preži in sva gledala srnice in zajčke. Ko pa se je stemnilo, je bilo konec čakanja.«

K. F.

Vedno se smejemo

Lovca Franc in Karel se vrata čata vesela z lova. Franc postaja vedno bolj otožen, čim bliže njegovega doma sta. Karel ga tolaži in pravi: »Pri nas se pa vedno smejemo, kadar pridem domov. Moja stara vsakrat vrže za menoj ponev ali škaf. Če zadene, se smeji ona, če ne zadene, se smejim jaz!«

K. F.

Dober zgled

»Kako, da je lovec Lojze, odkar je bil prestavljen, postal tako prijazen, da pozdravlja ob vsakem dnevnem času?« »To se je naučil v novem revirju, kajti tam si celo lisice voščijo lahko noč.«

K. F.

Plen

»Jeli vaš mož včeraj na lovu, kaj ustrelil?«

»Na lovu ničesar. Domov grede pa je ujel takega mačka, da ves izmučen danes ni mogel v službo.«

Fič